

Afvalambitie 2015

Dordrecht

Netwerk/HVC
Arnoud Kik

Afvalambitie 2015
06 april 2011

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Uitgangspunten	5
1.3 Randvoorwaarden	5
1.4 Aanpak	5
2 Afvalbeheer Dordrecht	7
2.1 Huidige situatie	7
2.1.1 Hoeveelheden afval	7
2.1.2 Ambitie	7
2.1.3 Restafval	7
2.1.4 Taakstellingen LAP	8
2.2 Verbeteracties om de doelstelling te realiseren	9
2.2.1 Inleiding	9
2.2.2 Marketing & communicatie	10
2.2.3 Dienstverlening (door service en maatwerk)	10
2.2.4 Uitwerking verbetermaatregelen	11
2.2.5 Effect optimalisatie maatregelen t.o.v. afvalambitie	14
2.2.6 Financiële prikkels	14
2.2.7 Innovatieve inzamelproeven	14
3 Mogelijkheden van verdere verduurzaming	16
3.1 Wat gebeurt er met ons afval?	16
3.2 Stappen in duurzaam afvalbeheer	16
3.2.1 Bronscheiding	16
3.2.2 Inzamelen	17
3.2.3 Sorteren	17
3.2.4 Nascheiding	17
3.2.5 Opwerken	17
3.3 Ambitie HVC	18
4 Diftar	19
4.1 Afvalstoffenheffing	19
4.2 Diftar systemen	20
4.3 Diftar als instrument voor afvalscheiding en afvalpreventie	21
4.4 Kosten	21
4.5 Effecten van diftar	22
4.6 Diftar binnen de afvaldriehoek	23

5	<i>Is diftar ook iets voor Dordrecht?</i> -----	26
5.1	Voor- en tegenargumenten -----	26
5.2	Wat levert diftar op voor Dordrecht? -----	27
5.3	Het Dordtse model -----	27
5.4	Uitvoeringsaspecten van diftar -----	27
5.5	Afvalbeheerskosten -----	29
5.6	Risico's en kanttekeningen -----	30
5.7	Draagvlak -----	31
6	<i>Conclusies en aanbevelingen</i> -----	32
7	<i>Bronvermelding</i> -----	33
	<i>Bijlagen</i> -----	34
	Bijlage: Diftar-systeem per gemeente (2010) -----	35
	Bijlage: Diftarsystemen en hun kenmerken -----	36
	Bijlage: Diftar in de media -----	37
	Bijlage: Benchmark gemeenten -----	41
	Bijlage: Ervaringen van 3 vergelijkbare gemeenten met diftar -----	41
	Bijlage: Praktijkvoorbeelden -----	46

Samenvatting

De gemeente Dordrecht heeft in haar portfolioplan Duurzaamheid 2010-2014 ambities vastgesteld door in 2015 te voldoen aan de doelstelling van het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP-2): realisatie van het nuttig (her)gebruik van het (grof) huishoudelijk afval naar 60%.

Netwerk/HVC is gevraagd op welke wijze invulling kan worden gegeven aan de geformuleerde afvalambitie. Deze nota Afvalambitie 2015 geeft hiervoor een mogelijke routekaart.

Per inwoner is er in 2010 in Dordrecht 528 kilogram afval ingezameld, waarvan 393 kilogram (74%) 'fijn' huishoudelijk afval en 125 kilogram (26%) grof huishoudelijk afval. Van al het huishoudelijk afval wordt in de gemeente Dordrecht 51% brongescheiden ingezameld. Van het 'fijn' huishoudelijk afval worden de deelstromen gft, papier, glas, textiel, klein chemisch afval en (sinds december 2009) kunststof verpakkingen gescheiden ingezameld. Ook het grof huishoudelijk afval kan, op het afvalbrengstation in Dordrecht, door de inwoners gescheiden worden aangeleverd. Van het grof huishoudelijk afval wordt 66% brongescheiden (het gescheiden houden en afgeven van grove afvalstoffen door de burger) ingezameld.

Uit de sorteeraanlyse in 2010 van het restafval blijkt dat zich hierin nog belangrijke hoeveelheden nuttige deelstromen bevinden die gescheiden ingezameld kunnen worden, zoals gft (77 kg/inw./jr), kunststof verpakkingen (36 kg/inw./jr), papier (40 kg/inw./jr), glas (12 kg/inw./jr) en textiel (11 kg/inw./jr).

Om de doelstelling van 60% nuttig (her)gebruik te realiseren wordt voorgesteld om:

- gft in te gaan zamelen in de hoogbouw en de historische binnenstad;
- de inzamelvoorzieningen voor oud papier en karton voor de hoogbouw en de historische binnenstad te verbeteren;
- meer communicatiemiddelen in te zetten ten behoeve van een betere afvalscheiding.

Met deze maatregelen is naar verwachting een scheidingsresultaat haalbaar van maximaal 55%.

Om de doelstelling van 60% te halen is het noodzakelijk om een vorm van tariefdifferentiatie in de afvalstoffenheffing in te voeren. De aanbeveling van de ambtelijke werkgroep is om te kiezen voor een belastingsysteem op basis van volume/frequentie en om het variabele belastingsdeel alleen toe te passen op het huishoudelijk restafval (en eventueel grof restafval op afroep). De overige voorzieningen blijven dan zoals nu vervat in een vast heffingsbedrag.

De invoering van tariefdifferentiatie vraagt om een heel zorgvuldige aanpak, zowel wat betreft het creëren van draagvlak als wat betreft de voorbereiding en realisatie van benodigde voorzieningen en regels.

Ook de verwerking van het ingezamelde afval blijft in ontwikkeling. De ambitie van HVC daarbij is een verdere verduurzaming te realiseren. Daarbij zal de focus op verbranden (inclusief benutten van restwarmte) langzaam verschuiven naar de focus op meer materiaalhergebruik.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Dordrecht heeft in haar portfolioplan Duurzaamheid 2010-2014 ambities vastgesteld. Voor de afvalinzameling en nuttig gebruik van afval (hergebruik) wil de gemeente Dordrecht in 2015 voldoen aan de doelstelling van het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP-2): nuttig (her)gebruik van het (grof) huishoudelijk afval naar 60%. Het huidige scheidingsresultaat in Dordrecht is nu ruim 51%.

De gemeente Dordrecht heeft Netwerk/HVC advies gevraagd op welke wijze invulling kan worden gegeven aan de geformuleerde afvalambitie. In deze nota Afvalambitie 2011 worden hiervoor diverse sporen nader uitgewerkt. Tevens zullen - middels een beperkte inventarisatie - vergelijkingen en ervaringen van andere gemeenten op dit onderzoeksgebied worden meegenomen.

1.2 Uitgangspunten

De volgende uitgangspunten waren leidend voor het opstellen van deze nota Afvalambitie 2015:

- De nota moet eind maart 2011 in concept zijn afgerond, zodat de uitkomst meegenomen kan worden in de Kadernota van april 2011;
- We beperken ons in de zoektocht naar verbeteracties tot de twee hoofdstromen GFT en oud papier en karton, omdat deze het meeste 'gewicht' meebrengen;
- Tariefdifferentiatie (ook wel diftar genoemd) – als instrument voor financiële prikkel – zal expliciet in het onderzoek worden meegenomen, met hierin aandacht voor de drie elementen uit de afvaldriehoek: kosten, service en milieu;
- De verwerking van afval en de middenlange termijnontwikkelingen hierin zullen in deze nota op hoofdlijnen worden meegenomen;
- Communicatie rondom dit onderwerp wordt niet in deze nota behandeld, maar in een separaat advies uitgewerkt o.l.v. de afdeling Communicatie van de gemeente Dordrecht.

1.3 Randvoorwaarden

Bij het opstellen van de nota Afvalambitie 2011 zijn de volgende randvoorwaarden gehanteerd:

- De nota is in concept door Netwerk/HVC voorbereid en opgesteld;
- Middels diverse afstemmingsmomenten zijn de onderwerpen en concepten met diverse medewerkers van de gemeente Dordrecht besproken;
- Scenario's en daarmee gemoeide kosten en besparingen van verbeteracties zijn in deze nota louter als indicatie aangegeven.

1.4 Aanpak

Voor de totstandkoming van de nota Afvalambitie 2015 zijn de volgende stappen gezet:

- Inventarisatie (middels deskresearch) van:

- verwerking van afval en middenlange termijnontwikkelingen hierin;
- landelijke (pilot-)projecten ten aanzien van afvalscheiding;
- gemeentelijke ervaringen met Diftar.
- Keuzebepaling van activiteiten en varianten (scenario's);
- Doorrekening van kosten en besparingen van de gekozen scenario's;
- Uitwerking in conceptnota Afvalambitie 2015;
- Ambtelijke bespreking en oplevering nota Afvalambitie 2015.

2 Afvalbeheer Dordrecht

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op het afvalbeheer van de gemeente Dordrecht; waar staan we nu en met welke verbeteracties zien we mogelijkheden de afvalambitie in 2015 te realiseren.

2.1 Huidige situatie

2.1.1 Hoeveelheden afval

In Dordrecht wordt het huishoudelijk afval gescheiden ingezameld. In onderstaand overzicht worden de afvalhoeveelheden (in tonnen) en het scheidingspercentage van de afgelopen jaren weergegeven. Het scheiden van afval is vanaf 2008 naar 2010 gestegen van 48% naar 51%.

Tabel 2.1 Resultaten afvalscheiding 2008-2010

Afvalscheiding:	2010	ton	2009	ton	2008	ton
gft, papier en karton, glas, kunststof verpakkingsafval, textiel en kca		16.115		16.624		14.143
grofvuil gescheiden ingezameld		16.017		15.950		17.120
Totaal gescheiden afval	51%	32.132	50%	32.574	48%	31.263
Ongescheiden restafval	49%	30.464	50%	32.410	52%	33.288
Totaal ingezameld afval	100%	62.596	100%	64.984	100%	64.550

2.1.2 Ambitie

De gemeente Dordrecht heeft in haar portfolioplan Duurzaamheid 2010-2014 ambities vastgesteld. Voor de afvalinzameling en nuttig gebruik van afval (hergebruik) wil de gemeente Dordrecht in 2015 voldoen aan de doelstelling van het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP-2): nuttig (her)gebruik van (grof) huishoudelijk afval naar **60%**. Het afvalscheidingresultaat is eind 2010 in Dordrecht op 51% uitgekomen.

2.1.3 Restafval

Sorteerproeven geven inzicht in de samenstelling van het ongescheiden aangeboden huishoudelijk restafval in een gemeente. Het laat zien dat daarin nog potentieel belangrijke hoeveelheden nuttige deelstromen gevonden kunnen worden. Daarvan kan ook worden afgeleid welke potentiële verlaging in het restafval door het beter scheiden mogelijk is.

Al enige jaren worden voor de gemeente Dordrecht elk jaar sorteerproeven uitgevoerd. De sorteerproeven zijn in de gemeente Dordrecht in vijf sectoren uitgevoerd; bij ruime en compacte laagbouw met minicontainers, bij hoogbouw-oud en hoogbouw-nieuw met verzamelcontainers en de binnenstad. In onderstaande tabel zijn de resultaten van het restafval van de Dordtse bewoners omgerekend naar een gewogen samenstelling.

Tabel 2.2 Samenstelling restafval (2010)

Materiaal	Gewichtspercentage aanwezig in restafval	Totaal gewicht (in tonnen)
Groente- fruit en tuinafval (gft)	28,3%	8.630
Oud papier en karton (OPK)	14,9%	4.527
Kunststof verpakkingsafval (KFF)	13,0%	3.945
Glas	4,6%	1.404
Metaal	4,0%	1.231
Textiel	3,8%	1.145
Puin	2,1%	646
Hout	2,1%	643
(klein) wit- en bruingoed (WEB)	1,0%	292
Klein chemisch afval (kca)	0,1%	28
Subtotaal	73,9%	22.492
Restafval	26,1%	7.972
Totaal	100%	30.464

In onderstaande tabel wordt per fractie aangegeven hoeveel brongescheiden materiaal per aansluiting is ingezameld en hoeveel materiaal er nog in het restafval zit, op basis van sorteerprouven 2010.

Tabel 2.3 Aandeel brongescheiden materiaal t.o.v. de hoeveelheid die nog in het restafval zit

	Bron gescheiden ingezameld in kg per aansluiting (2010)	Opmerking	Aantal kg per aansluiting in het restafval aanwezig volgens sorteerprouven bij laagbouw	Aantal kg per aansluiting in het restafval aanwezig volgens sorteerprouven bij hoogbouw en binnenstad
Gft	109	Alleen inzameling bij laagbouw	106	208
OPK	127		46	118
KFF	9		68	76
Glas	39		24	28
Textiel	8		24	18

Samengevat zijn de belangrijkste nuttige deelstromen die nog in het restafval zitten gft, oud papier en karton en kunststof. Voor deze deelstromen geldt dat een betere bronscheiding een grote bijdrage zal leveren aan het verminderen van het restafval en verhoging van het bronscheidingspercentage.

2.1.4 Taakstellingen LAP

In LAP-1 (2002 – 2006) was de algemene landelijke doelstelling voor huishoudelijk afval opgenomen van minimaal 60% nuttige toepassing en maximaal 40% verwijderen. In het LAP-1 zijn voor diverse afvalstromen uit het huishoudelijk afval bronscheidingspercentages afgesproken, die in 2006 gerealiseerd moesten zijn. De uitvoeringsorganisatie Agentschap NL (voorheen SenterNovem) van Infrastructuur en Milieu (voorheen VROM) is verantwoordelijk voor de

monitoring van de realisatie van deze doelstelling op landelijk niveau. Ten behoeve van de gemeenten is op basis van die bronscheidingspercentages een instrumentarium ontwikkeld om richting te geven aan de bronscheiding en te kunnen monitoren op gemeente niveau. Daarbij werd de landelijke doelstelling naar stedelijkheidsklasse gedifferentieerd. Dordrecht was hierbij ingedeeld in klasse 2 (= sterk stedelijk) met als taakstelling 53% nuttige toepassing.

In LAP-2 (2010 – 2015) is weer dezelfde generieke landelijke doelstelling voor huishoudelijk afval opgenomen van minimaal 60% nuttige toepassing (recycling) en maximaal 40% verwijderen (verbranden of storten). De landelijke doelstelling naar stedelijkheidsklasse wordt in LAP-2 echter niet meer gedifferentieerd. De focus in LAP-2 ligt vooral op het maximaliseren van nuttige toepassing in de vorm van materiaal hergebruik door middel van recycling. Verbranding van afval met warmtebenutting wordt hierin niet als een nuttige toepassing beschouwd. Ook nu is de uitvoeringsorganisatie Agentschap NL verantwoordelijk voor de coördinatie van de monitoring van de resultaten van de doelstellingen op landelijk niveau.

Gedifferentieerde doelstellingen en richtlijnen per afvalstroom zijn niet meer van toepassing. Een nieuw instrumentarium voor gemeenten om hun eigen inzamelresultaten te vergelijken is niet ontwikkeld. Het behalen van de richtlijnen voor bronscheiding geeft immers ook geen garantie voor het wel of niet behalen van de doelstelling nuttig (her)gebruik. Dit komt omdat in de het brongescheiden materiaal een zekere mate van vervuiling aanwezig is die niet geschikt is voor hergebruik; waarmee gesteld moet worden dat 100% bronscheiding niet gelijk is aan 100% materiaalhergebruik!

Om inzicht te krijgen in het werkelijke hergebruik gaat Netwerk/HVC een eigen instrumentarium ontwikkelen waarmee het mogelijk is om voor het ingezamelde huishoudelijk afval op gemeente niveau aan te geven hoeveel procent brongescheiden wordt ingezameld én hoeveel procent daarvan nuttig wordt toegepast in de vorm van materiaalhergebruik. De basis hiervoor zullen de massabalansen (*gebaseerd op de wet van behoud van massa*) zijn van de be- en verwerkers van de diverse afvalstromen. De verwerkers van de deelstromen waar een productbesluit voor geldt zijn al verplicht om jaarlijks een massabalans te rapporteren. Netwerk/HVC zal van zijn verwerkers van de overige afvalstromen jaarlijks een massabalans opvragen. Dit zal daarmee tevens onderdeel worden van het inkoopbeleid (duurzaam inkopen). Op basis van de gewichtspercenten van deze massabalansen kan Netwerk/HVC via de samenstelling en hoeveelheden van de ingezamelde tonnen huishoudelijk afval per gemeente rapporteren hoeveel weer nuttig wordt toegepast en hoeveel daarvan nuttig wordt toegepast in de vorm van materiaal hergebruik.

2.2 Verbeteracties om de doelstelling te realiseren

2.2.1 Inleiding

Het doel is 60% hergebruik en nuttige toepassing voor (grof) huishoudelijk afval, waarbij in de tweede wijziging van LAP-2 hergebruik wordt vertaald naar recycling van het (grof) huishoudelijk afval (bron: AgentschapNL.nl). Het verhogen van de hoeveelheid afvalscheiding per fractie en het verlagen van de hoeveelheid (grof) huishoudelijk restafval zijn beide methoden om deze doelstelling te bereiken. In veel gevallen gaat het om een verandering van het gedrag van de bewoners op het gebied van afvalscheiding en preventie te doen wijzigen, naast het beschikbaar stellen van voldoende en goede inzamelvoorzieningen. Meerdere beleidsinstrumenten zijn inzetbaar:

- Creëren van gedragsverandering bij burgers door marketing en communicatie;
- Verbetering dienstverlening (door meer service, maatwerk en innovatie);
- Financiële prikkels.

2.2.2 Marketing & communicatie

Speciale communicatiecampagnes kunnen bijdragen aan gedragsverandering. Een mooi voorbeeld hiervan is de vorig jaar gestarte landelijke campagne Plastic Heroes om bewoners op te roepen het plastic verpakkingsafval apart te houden. In een relatief korte tijd is bij een groot gedeelte van de bevolking de attitude ontstaan dat het logisch is dit verpakkingsafval gescheiden aan te bieden. Communicatieve maatregelen kunnen dus een positief effect hebben op het onderwerp afvalscheiding, maar hebben veelal een beperkt resultaat.

Binnen de overheid wordt vooral gebruik gemaakt van de communicatiestrategie kennis-houding-gedrag in campagnes. Deze strategie gaat ervan uit dat mensen een bewuste afweging maken van argumenten voordat zij een keuze maken. Uit onderzoek is gebleken dat 95% van ons keuzegedrag onbewust is, we maken geen zorgvuldige afweging. Hierop moeten we de campagne voor afvalbeleid aanpassen. We richten ons op het beïnvloeden van het onbewust keuzegedrag.

Maar ook als we ons in de communicatie richten op het onbewuste keuzegedrag, dan is het effect op het gedrag van mensen beperkt. Uit onderzoek blijkt dat 1 tot 1,5% gedragsbeïnvloeding als een fraai resultaat wordt beschouwd. Massamediale campagnes hebben meer effect als ze worden ingebed in een programma van *Facilitering, Handhaving en Educatie*. Empirisch wetenschappelijk onderzoek biedt bij gedragsbeïnvloeding de beste handreiking voor analyse en interventie, om routinegedrag te doorbreken of door juist gebruik te maken van het feit dat het om routinegedrag gaat. (Bert Pol – lector overheidscommunicatie HU).

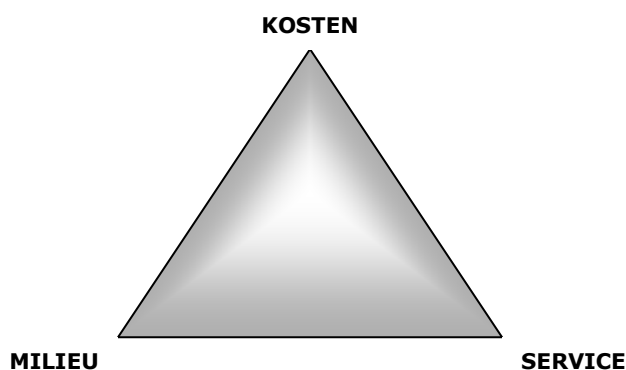
De aanpak marketing & communicatie wordt in een separaat advies o.l.v. de afdeling Communicatie van de gemeente Dordrecht in samenwerking met Weizigt Natuur- & Milieucentrum verder uitgewerkt.

2.2.3 Dienstverlening (door service en maatwerk)

Maatregelen ter verbetering van de dienstverlening in de huidige inzamelstructuur hebben ook een positief effect. Omdat de fracties gft en oud papier en karton, het meeste 'gewicht' meebrengen, is besloten om in de nadere uitwerking ons hiertoe toe te beperken. De deelstroom plastic verpakkingsafval (KFF) heeft in potentie ook een positief effect, maar wordt in deze notitie niet verder in de verbetermaatregelen uitgewerkt omdat het een relatief nieuwe deelstroom is waarbij de inzameling vanaf begin 2011 is geïntensiveerd (naar 1x per 2 weken) om een betere en daarmee een hogere bronscheiding te kunnen bewerkstelligen.

Afvaldriehoek

Om gedegen afwegingen te maken op het afvalbeleid en de maatregelen voor verbeteringen te beoordelen wordt vaak gebruik gemaakt van de afvaldriehoek. Een hoog serviceniveau is uiteraard wenselijk, maar tot welke prijs en mag dat ten koste gaan van het milieu?

De afvaldriehoek is een goed instrument om de ambities en doelen aangaande afvalbeheer duidelijk te maken. Het model gaat uit van drie prestatiegebieden:

- Milieu (doeltreffendheid);
- Service (dienstverlening);
- Kosten (doelmatigheid).

Om een optimaal afvalbeleid te voeren moet er op alle drie aspecten in voldoende mate resultaat worden bereikt. Ambities en doelen kunnen per prestatiegebied worden vastgesteld, maar moeten altijd in onderlinge samenhang worden bekeken.

Milieu

In het prestatiegebied milieu wordt de doeltreffendheid bepaald door de mate van afvalpreventie, afvalhoeveelheid, scheidingsresultaat en de verbeteringen die hierin nog mogelijk zijn en de mate en manier waarop het afval wordt hergebruikt / nuttig toegepast.

Service

Het serviceniveau wordt bepaald door de omvang van het dienstverleningspakket en hoe de inwoners de dienstverlening ervaren/waarderen. De omvang van het dienstverleningspakket bestaat uit de inzamelmethoden, inzamelfrequenties, de beschikbaarheid van inzamelmiddelen (per inwoner), de beschikbaarheid van informatie.

Kosten

In het prestatiegebied kosten wordt de doelmatigheid bepaald door de efficiëntie waarmee en tegen welke inzamel- en verwerkingskosten de milieuresultaten en het serviceniveau worden gerealiseerd.

2.2.4 Uitwerking verbetermaatregelen

In deze paragraaf worden de verbetermaatregelen uitgewerkt voor de fracties:

- 1) **GFT** (8.600 ton nog in restafval aanwezig)
- 2) **Oud papier en karton** (4.500 ton nog in restafval aanwezig)

1) GFT-maatregelen

Het groente- fruit- en tuinafval (gft) wordt in Dordrecht alleen bij de laagbouwwoningen ingezameld met behulp van minicontainers. In 2010 is 6.000 ton bij 30.000 woonaansluitingen gescheiden ingezameld, wat neer komt op gemiddeld 200 kg per aansluiting. Bij de flatbewoners, de bewoners in de historische binnenstad en een deel van de bewoners met een laagbouwwoning zonder eigen achterom wordt geen gft apart ingezameld, omdat destijds de gft-inzameling voor deze bewonersgroep als te omslachtig en weinig zinvol werd beoordeeld. Met de werkgroep Afvalbeleid zijn alsnog mogelijke maatregelen geïnventariseerd voor deze bewonersgroep.

Mogelijke verbetermaatregelen gft:

- gft verzamelcontainer geplaatst in pandig of buiten in de openbare ruimte;
- gft abonnement, waarbij de bewoner een overeenkomst sluit voor het aanbieden van goede gft in een verzamelvoorziening. Als tegenprestatie krijgt de bewoner een gratis bakje voor op de gootsteen, afbreekbare gft-zakken en een speciale toegangspas voor de gft verzamelvoorziening. Het abonnement is geen systeem, maar een extra stimulans om kwalitatief goede gft bij verzamelcontainers in de openbare ruimte in te kunnen zamelen;
- Schillenboer; op vaste tijden kan een gft-emmer bij de Schillenboer geleeagd worden;

- gft inzamelzak; afbreekbare gft-zak die 1 keer per week aan de straat kan worden gezet. Deze zakken zijn echter wel kwetsbaar voor dieren (openscheuren door honden, katten en meeuwen) en veroorzaakt rommel op straat;
- gft bak: stevige gft-emmer (van bijvoorbeeld 35 liter) die 1 keer per week aan de straat kan worden gezet.

Bovenstaande maatregelen zijn door de werkgroep Afvalbeleid getoetst op de drie aspecten van de afvaldriehoek: milieu, service en kosten. Een kosten- en opbrengsten indicatie van de verschillende maatregelen in euro's is op dit moment niet te geven, omdat uitgangspunten nog onvoldoende zijn bepaald. In deze notitie hebben we ons daartoe moeten beperken tot plussen en minnen.

Waarbij ++ staat voor zeer positief (+ is positief) en -- als zeer negatief (- is negatief) wordt ingeschat. 0 is geen verbetering, maar ook geen verslechtering.

Voorziening	Milieu	Service	Kosten
Gft verzamelcontainer (in pandig)*	++	++	-
Gft verzamelcontainer (in openbare ruimte in combinatie met gft abonnement)	++	+	--
Schillenboer (inzameling 1x / week)	+	--	--
Gft zak / gft bak (inzameling 1x / week)	+	0	+

**) is slechts in beperkt deel van de bestaande hoogbouw te realiseren, met name daar waar al inpandige verzamelcontainers voor restafval zijn.*

Aanvullend op de genoemde maatregelen zijn in de bijlage van deze nota praktijkvoorbeelden (afkomstig van de site SenterNovem) van diverse gemeenten gepresenteerd die eerder zijn ingezet om de gescheiden afvalinzameling onder bewoners te stimuleren. Ondanks dat sommige projecten niet allemaal zeer recent zijn hebben ze nog wel een inspirerende opzet.

Voorbeeld op welke wijze wordt gft bij flatbewoners ingezameld bij enkele referentie gemeenten.

Gemeente	Inzamelmiddel	Prestatie
Apeldoorn	<i>Deels moderne schillenboer en steeds meer met bovengrondse containers met pasje.</i>	<i>Redelijk tot beperkt, is ook vooral service.</i>
Nijmegen	<i>Bewoners hebben de keuze uit: - een GFT-emmer van 10 liter die mensen kunnen ledigen in een GFT-verzamelcontainer - een city-bin; dat is een stevige emmer van 25 of 40 liter (naar keuze) die mensen 1x per 2 weken aan de straat kunnen zetten</i>	<i>Feit is dat de hoeveelheid GFT die vanuit de hoogbouw c.q. gestapelde bouw wordt aangeboden erg gering is. I.v.m. diftar (systeem van de dure zak) is het echter noodzakelijk dat de bewoners van dit type woningen in de gelegenheid worden gesteld zijn om hun GFT te scheiden. Dat kun je ze niet zomaar onthouden.</i>
Maastricht	<i>GFT-emmer.</i>	<i>Wordt nog gemonitord.</i>

2) Oud papier en karton maatregelen

Oud papier en karton (OPK) wordt in Dordrecht maandelijks met behulp van verenigingen 's avonds of op zaterdag huis-aan-huis ingezameld. Vanaf 2007 hebben woonaansluitingen die voor de inzameling van het gft en restafval al over een minicontainer beschikte een extra minicontainer voor OPK ontvangen. Met deze succesvolle maatregel is de hoeveelheid brongescheiden OPK bij de minicontainer gebruikers sindsdien verdubbeld. De overige bewoners (hoogbouw, binnenstad en overige laagbouw) kunnen hun OPK gebundeld of in dozen met de inzameling van het OPK aan de verenigingen meegeven. In 2010 is totaal 7.000 ton OPK gescheiden ingezameld, wat neer komt op gemiddeld 130 kg per aansluiting. Het inzamelresultaat in de hoogbouw blijft flink (factor 2,5) achter ten opzichte van het resultaat bij laagbouw.

Ook voor de fractie OPK zijn binnen de werkgroep Afvalbeleid mogelijke verbetermaatregelen geïnventariseerd.

Mogelijke verbetermaatregelen (OPK):

- Verhoging inzamelfrequentie OPK naar bijvoorbeeld 1x per 2 weken;
- Inzameling OPK combineren met andere fractie(s), bijvoorbeeld met de twee wekelijkse inzameling van kunststof verpakkingsafval;
- Verzamelcontainers OPK, voor de deur bij flats;
- Verzamelcontainers OPK, centraal in de wijk (ca. 15 plekken in de stad), bovengronds of ondergronds;
- Aanvullende voorziening; inzameling via scholen of andere centrale plekken. Dit kan een school zijn, maar ook een supermarkt in een winkelcentrum;
- Verstrekken van aparte zakken voor OPK inzameling; deze wordt als mogelijke stimuleringsmaatregel in het separaat op te stellen communicatiemodel vanuit het oogpunt marketing en communicatie verder uitgewerkt.

Ook hier zijn bovenstaande maatregelen door de werkgroep Afvalbeleid getoetst op de drie aspecten van de afvaldriehoek: milieu, service en kosten, middels plussen en minnen.

Waarbij ++ staat voor zeer positief (+ is positief) en -- als zeer negatief (- is negatief) wordt ingeschat. 0 is geen verbetering, maar ook geen verslechtering.

Voorziening	Milieu	Service	Kosten
Vaker inzameling OPK (inzameling 1x / 2 wkn)	+	+	- *
Vaker inzameling OPK in combinatie met KFF (inzameling 1x / 2 wkn)	+	+	-
Verzamelcontainer OPK – bij flats voor de deur (bovengronds)	++	++	0 **
Verzamelcontainer OPK – bij flats voor de deur (ondergronds)	++	++	-
Verzamelcontainer OPK – op 15 plekken in de stad (ondergronds)	+	+	- - ***

* indien verenigingen dit blijven doen.

** verenigingen vallen weg, bovengronds minder goed straatbeeld.

*** extra kosten, want het betreft hier een aanvullende maatregel.

Voorbeeld op welke wijze wordt OPK bij flatbewoners ingezameld bij enkele referentie gemeenten.

Gemeente	Inzamelmiddel	Prestatie
Apeldoorn	<i>Er worden nu extra ondergrondse containers geplaatst.</i>	-
Nijmegen	<i>Geen inzamelmiddel; het OPK wordt 1x per maand aan de straat gezet en opgehaald door de inzamelaar.</i>	<i>We registreren niet apart de hoeveelheid OPK die wordt ingezameld bij flatbewoners. We hebben echter geen signalen dat dit minder is dan bij grondgebonden woningen.</i>
Maastricht	<i>Ondergrondse wijkcontainer, binnen een straal van 500 meter en inzameling maandelijks huis-aan-huis.</i>	<i>Totaal 9.900 ton (= ruim 180 kg per aansluiting).</i>

2.2.5 Effect optimalisatie maatregelen t.o.v. afvalambitie

Het mogelijke effect van genoemde optimalisatie maatregelen is ingeschat op een verbetering van totaal **4%** extra bronscheiding (van 51% naar maximaal 55%), door:

- Verbetermaatregelen inzameling gft bij hoogbouw en binnenstad op basis van de aanname dat 30% van deze doelgroep mee gaat doen met de gescheiden inzameling;
- Verbetermaatregelen inzameling oud papier en karton, hoger resultaat door extra voorzieningen met name in de hoogbouw;
- (is reeds ingezet) verdubbeling inzameling van plastic verpakkingsafval, met een hoger resultaat op basis van gerealiseerde uitkomst inzamel pilot 2010 (30% groei);
- Communicatieve maatregelen, levert een geringe verbetering (maximaal 1 tot 2%) door betere bewustwording en gedragsverandering van bewoners.

Omdat hiermee nog niet voldaan wordt aan de gestelde afvalambitie; nuttig (her)gebruik van huishoudelijk afval naar 60%, zullen aanvullende maatregelen moeten worden genomen.

2.2.6 Financiële prikkels

De inzet van het beleidinstrument financiële prikkels blijkt zeer effectief te werken om gedragsverandering te bewerkstelligen. Tariefdifferentiatie (diftar) is een krachtig instrument om een flinke sprong voorwaarts te maken in afvalscheiding. Voor Dordrecht vergelijkbare steden als Apeldoorn, Nijmegen en Maastricht hebben met de inzet van dit beleidinstrument scheidingspercentages bereikt van 60% tot 65%.

In hoofdstuk 4 gaan we nader in op het onderwerp diftar en in hoofdstuk 5 wat dit voor Dordrecht kan betekenen. Maar eerst staan we stil bij een aantal nieuwe ontwikkelingen op het gebied van inzamelen die in potentie een significante verbetering van de afvalscheiding in zich hebben. Het zijn inzamelconcepten die zich nog in een pilot-fase bevinden, waardoor harde resultaten nog niet voorhanden zijn. In hoofdstuk 3 worden mogelijkheden van verdere verduurzaming van het huishoudelijk afval beschreven en wordt inzage gegeven wat nu al in deze duurzame stappen met de (Dordtse) afvalstromen wordt gedaan.

2.2.7 Innovatieve inzamelproeven

Effectieve stappen in de richting van een duurzaam en zuinig grondstofgebruik zijn te realiseren wanneer deze plaatsvinden vanuit het perspectief van de hele materiaalketen. Dat is de richting waarin het afvalstoffenbeleid zich de komende jaren zou moeten gaan ontwikkelen. Brongescheiden inzameling van huishoudelijk afval vormt daarin een belangrijke schakel.

Om concrete mogelijkheden op het gebied van materiaalhergebruik te kunnen duiden, is op de praktijk gebaseerd inzicht nodig. Het uitvoeren van praktijkproeven is daartoe het geëigende middel. Praktijkproeven hebben tot doel praktijkgegevens te generen om mogelijkheden te onderzoeken te komen tot een kwantitatief en kwalitatief hoger niveau van materiaalhergebruik.

Inzameling van droge en herbruikbare componenten

Op dit moment bereidt HVC een grootschalige praktijkproef inzameling van droge en herbruikbare componenten voor met de gemeente Noordoostpolder en Sliedrecht. In deze gemeentebrede proef wordt de bewoners gevraagd (naast het gft en restafval) in een aparte minicontainer het plastic verpakkingsafval en overig plastic, ferro en non-ferro, hout, oud papier en textiel bij elkaar te verzamelen. Dit droge materiaal kan via een scheidingsinstallatie gemakkelijk weer in de diverse deelstromen worden uitgesorteerd. De praktijkproef moet ons inzicht geven in de mate van de verdere stijging van het hergebruik.

Omgekeerde inzameling

Een andere innovatieve aanpak is de omgekeerde inzameling, waarbij alleen nog de herbruikbare afvalstoffen aan huis worden opgehaald. Hiermee wordt een hoog serviceniveau geboden voor bronscheiding. Het restafval moeten bewoners zelf wegbrengen naar (ondergrondse) verzamelcontainers in de wijk. De gemeente Apeldoorn en Zwolle experimenteren op dit moment met deze interessante proef op wijk- / buurtniveau. De eerste resultaten geven een forse stijging van de brongescheiden inzameling van herbruikbare componenten (OPK, gft, kff en glas) en afname van het aandeel restafval. De burger is dus duidelijk te motiveren tot betere scheiding en materiaalhergebruik.

Beiden inzamelproeven kunnen ook voor Dordrecht interessant worden. Het is dan ook verstandig bij systeemkeuzen de mogelijkheden open te houden voor de inzet van dit soort ontwikkelingen.

3 Mogelijkheden van verdere verduurzaming

3.1 Wat gebeurt er met ons afval?

Om inzicht te krijgen in mogelijkheden van verdere verduurzaming wordt eerst een overzicht gegeven van de huidige wijze van verwerken van het Dordtse huishoudelijk afval.

Afvalfractie	Verwerking	Eind product
Gft	compostering	compost
OPK	sorteren op kwaliteiten en vervuiling	grondstof voor nieuw papier
Glas	sorteren op kleur en vervuiling	grondstof voor nieuw glas
Textiel	sorteren op herbruikbare producten en materiaalhergebruik	tweedehands kleding en grondstof voor diverse producten (b.v. isolatiemateriaal)
Kca	regeneratie	beperkte herwinning van grondstoffen
Grof afval	sorteren en opwerken	grondstof voor diverse producten
Restafval	verbranding met energieopwekking	energie en bodemassen

3.2 Stappen in duurzaam afvalbeheer

In onderstaande paragrafen worden de verschillende stappen in (duurzaam) afvalbeheer toegelicht, en aangegeven waar verdere verduurzaming mogelijk is.

3.2.1 Bronscheiding

Bij bronscheiding worden deelstromen gescheiden op materiaalsoort ter inzameling aangeboden. De inspanning voor het gescheiden aanbieden wordt geleverd door de bewoners. Dat kan zijn het wegbrengen van glas naar de glasbak of het gescheiden houden en gescheiden aanbieden van bijvoorbeeld OPK of kunststof verpakkingen. Het op afroep ingezamelde grof huishoudelijk restafval uit Dordrecht wordt via nascheiding gesorteerd op herbruikbare deelstromen. Het brandbaar residu dat vrijkomt na sorteren, wordt ingezet in de afvalcentrales van HVC.

Algemeen is men het erover eens dat bronscheiding de beste mogelijkheden biedt voor verdere be- en opwerking van deelstromen uit het restafval. Gescheiden inzameling van glas, oud papier en karton en kunststof verpakkingen zijn daar voorbeelden van. Een aangepaste vorm van inzamelen zal dus gebruik maken van de goede ervaringen met bronscheiding. Ook grof huishoudelijk afval wordt via de milieustraat al jaren succesvol gescheiden ingezameld. Een verdere uitbouw van bronscheiding heeft wel tot gevolg dat we aan de bewoners vragen een extra inspanning te leveren door zijn afval in meer deelstromen gescheiden aan te bieden, zonder dat de bewoner "scheiding moe" wordt.

3.2.2 Inzamelen

Dordrecht heeft een samengesteld inzamelsysteem dat is opgebouwd uit brengvoorzieningen voor gemeenschappelijk gebruik en haalvoorzieningen bij huishoudens. Uiteraard zijn de afzonderlijke systemen uitgelegd voor het doel waarvoor zij zijn ontworpen: bijvoorbeeld de glasbakken voor het gescheiden inzamelen van glas, de groene minicontainer voor gft, de 'blauwgedekselde' minicontainer voor oud papier en karton en de grijze minicontainer voor het inzamelen van brandbaar restafval.

Met de bestaande vormen van gescheiden inzamelen worden over het algemeen redelijke resultaten behaald. Uiteraard kan het altijd beter. Een vervolg stap is het verder uitsplitsen van het restafval. Nog aanzienlijke hoeveelheden herbruikbare materialen (in Dordrecht bijna 22.500 ton) komen nu nog in de grijze minicontainer dan wel verzamelcontainer en gaan zonder enige vorm van bewerking de afvalcentrale in. Meer inzet op de gescheiden inzameling is hierin de duurzame stap.

3.2.3 Sorteren

Sorteren is een bewerkingshandeling met als doel afzonderlijke deelstromen uit het afval te genereren. Denk aan een verdere scheiding van oud papier en karton (in verschillende kwaliteiten papier) en een verdere scheiding op kleur van glas. Hoe zuiverder de deelstroom, hoe zuiverder het uiteindelijk product dat ingezet kan worden als secundaire grondstof en hoe groter de opbrengst bij verkoop. Sorteren betreft dus een bewerkingshandeling. Deze handeling wordt voor de meeste Dordtse brongescheiden afvalstromen al reeds toegepast.

3.2.4 Nascheiding

Onder nascheiding wordt verstaan het sorteren op deelstroom na integrale inzameling van het restafval. Deze handeling wordt ook wel natte nascheiding genoemd. Nederland kent twee grootschalige initiatieven voor nascheiding: de SBI in Oude Haske (Omrin) en de scheidingsinstallatie van Attero (voorheen Vagron) nabij de stad Groningen. Beide installaties kenmerken zich door min of meer vervuilde deelstromen na het scheidings-/sorteerproces. Hierdoor zijn de stromen moeilijker afzetbaar en genereren ze niet de gewenste opbrengsten. Één van de oorzaken van de verminderde kwaliteit is de aanwezigheid van organische bestanddelen in het na te scheiden huishoudelijk restafval. Juist dat organisch afval bevat veel vocht.

De huidige inzet op nascheiding heeft als nadeel dat goed herbruikbare stromen tijdens het inzamelen versmeren en in contact komen met vocht. Mede daardoor zijn de deelstromen uit de huidige vorm van nascheiden nog van een onvoldoende kwaliteit.

3.2.5 Opwerken

Met opwerken wordt bedoeld het verhogen van de kwaliteit van een deelstroom (bijvoorbeeld grof afval) die vrijkomt na sorteren. Het opwerken vindt over het algemeen plaats op basis van specificaties, zoals deze worden gesteld door fabrikanten. Afhankelijk van de materiaalsoort benoemen fabrikanten grondstof specificaties met hoge tot zeer hoge percentages voor de zuiverheid. Hier staat tegenover dat een secundaire grondstof met een gegarandeerde hoge zuiverheid een marktwaarde in Euro's kent. Opwerken van deelstromen tot secundaire grondstof is één van de belangrijkste stappen in het ketenbeheer. Het is tevens de stap waar over het algemeen zowel financiële- als milieutechnische waarde wordt gecreëerd. De verwachting is dat voor het gesorteerde grof huishoudelijk afval uit Dordrecht nog diverse deelstromen verder kunnen worden opgewerkt.

3.3 Ambitie HVC

In het Masterplan Afval “het wenkend perspectief” (HVC - 2009) zet HVC haar ambitie voor de toekomst neer; “Waarde uit het afval creëren en deze in de vorm van milieu- en zo mogelijk ook financieel rendement laten terugvloeien naar de burgers”. Uitbreiding van activiteiten in de keten, bijvoorbeeld door een verhoogde inzet op materiaalhergebruik, is daarbij aan de orde.

Externe ontwikkelingen op het gebied van een aangepast afvalbeleid op zowel Europees - als nationaal niveau en nieuwe ontwikkelingen binnen HVC rond duurzame energie waren de directe aanleidingen voor het opstellen van het Masterplan Afval . De aanpassingen in het Europees en nationaal beleid zijn vastgelegd in een gewijzigde Kaderrichtlijn afval en het nieuwe Landelijk Afvalbeheer Plan 2 (LAP-2). Centraal hierin staan de begrippen ketenbeheer en materiaal hergebruik. Beide principes sluiten – vanuit het duurzaamheidsprincipe van HVC - naadloos aan bij de ambities van HVC.

Voor de verwezenlijking van deze ambitie heeft HVC in zijn Masterplan Afval een scenario uitgewerkt, waarin HVC zal doorgaan in zijn ontwikkeling als toonaangevend energie- en afvalnutsbedrijf. Het scenario impliceert het geleidelijk verleggen van de focus op verbranden naar de focus op sorteren en opwerken van (brongescheiden) deelstromen. Hierbij zal HVC meer gaan sturen op het optimaliseren van materiaalhergebruik bij de verwerking van de afvalstromen. Het opzetten van een grootschalige praktijkproef inzameling van droge en herbruikbare componenten is hier een mooi voorbeeld van.

4 Diftar

Om gedragsverandering te bewerkstelligen blijkt het afgeven van financiële prikkels zeer effectief te werken. Veel gemeenten hebben na invoering van diftar goede resultaten geboekt in het bevorderen van afvalscheiding en afvalpreventie; bewoners worden aangezet tot een bewuster koopgedrag en gaan milieubewuster met afval om.

In veel gemeenten die geen diftar hebben ingevoerd speelt (“bij tijd en wijle”) de discussie over de vraag of de bestaande afvalstoffenheffing niet moet worden omgezet naar een wijze waarbij een rechtstreeks verband is tussen de hoogte van de afvalstoffenheffing en het afvalaanbod per huishouden. Om deze discussie goed te kunnen voeren heeft destijds het Afval Overleg Orgaan (later SenterNoven en nu Agentschap NL genaamd), een publicatie gemaakt *“Eerste hulp bij de discussie over diftar”*, bedoeld als hulpmiddel om de discussie aan te gaan over mogelijke invoering van diftar. In deze notitie is naast andere bronnen dankbaar gebruikgemaakt van deze informatiebron.

Diftar staat voor gedifferentieerde tarieven. Bij diftar wordt per huishouden geregistreerd hoeveel afval aangeboden wordt. Hoe meer (en hoe vaak) afval een burger aanbiedt hoe hoger de afvalstoffenheffing zal zijn. Omgekeerd levert betere afvalscheiding en het aanbieden van minder afval een lagere afvalstoffenheffing op.

Het invoeren van diftar heeft ook neveneffecten die te maken hebben met het sociale gedrag van mensen en met de kosten van het afvalbeheer. Na een korte uiteenzetting van het systeem diftar wordt verderop in dit hoofdstuk het onderwerp diftar geplaatst binnen de drie elementen uit de afvaldriehoek: kosten, service en milieu.

4.1 Afvalstoffenheffing

De kosten voor de afvalinzameling en afvalverwerking worden gedekt uit de afvalstoffenheffing. Bij toepassing van het solidariteitsprincipe, zoals tot voor een aantal jaar in het merendeel van de Nederlandse gemeenten wordt toegepast, wordt het totaal van de inzamel- en verwerkingskosten gedeeld door het aantal huishoudens in een gemeente en betaalt elk huishouden hetzelfde bedrag.

Sinds de jaren '90 worden steeds vaker vraagtekens gezet bij de rechtvaardiging en het effect van het solidariteitsprincipe. Immers, waarom betaalt een huishouden dat geen moeite doet om afval te scheiden evenveel als huishoudens die wel afval scheiden? En waarom papier naar de oud papier container brengen als het voor hetzelfde bedrag aan huis wordt opgehaald in de restafval container? Diftar is voortgekomen uit deze vraagtekens en vervangt het solidariteitsbeginsel door het principe 'de vervuiler betaalt'. Eigenlijk wordt bij diftar, net als bijvoorbeeld bij elektriciteit, afgerekend op basis van het werkelijke gebruik van een huishouden.

Ruim de helft (56%) van alle gemeenten kent een tarief gebaseerd op het aantal personen waaruit een huishouden bestaat (veelal één of meerpersoons). Dit tariefsysteem wordt niet gezien als diftar. Dordrecht heeft een vast tarief, waarbij geen onderscheid wordt gemaakt in het aantal personen. Dit vaste tarief is bij 35 gemeenten (8%) de maatstaf voor de afvalstoffenheffing. De lage administratieve lasten zijn een voordeel, maar een nadeel is het ontbreken van een rechtvaardige verdeling van de kosten. Bij het vaste tarief systeem wordt geen enkele rekening gehouden met de relatie tussen de hoeveelheid afval die een huishouden aanbiedt en de prijs die een huishouden daarvoor betaalt. Er is ook geen financiële prikkel om afvalpreventie en

afvalscheiding in huishoudens te bevorderen. 35% van de gemeenten kennen een vorm van diftar (zie paragraaf 4.2). Diftar wordt veel toegepast in kleine, weinig tot niet stedelijke gemeenten buiten de Randstad; gemeenten met relatief weinig hoogbouw. Uitzonderingen hierop zijn de gemeenten Apeldoorn, Nijmegen en Maastricht die alle drie al enige jaren tariefdifferentiatie hebben.

Wanneer burgers wordt gevraagd wat zij vinden van het principe 'de vervuiler betaalt' is de meerderheid, circa 75 procent, het hier steevast mee eens. Deze uitkomst wordt nauwelijks beïnvloed door het feit of de vraag in een diftar of niet diftar-gemeente wordt gesteld. Wanneer hier opvolgend wordt gevraagd of men voorstander is van invoering van diftar, ligt het percentage dat het hiermee eens is meestal onder de 50 procent. Interessant is dat op de vraag waarom men tegen de invoering van diftar is vooral antwoorden gegeven worden in de trant van: "Ik heb kinderen in de luiers en het wordt voor mij dus duurder", "Wij hebben een heel grote tuin en dus veel gft-afval". De burger begrijpt blijkbaar heel goed dat er een directe relatie bestaat tussen afval, afvalgedrag en hoogte van de afvalstoffenheffing. Men vindt 'de vervuiler betaalt' wel een eerlijk principe, maar in de praktijk is het minder aantrekkelijk. Gemiddeld 65 procent van de inwoners geven aan na invoering van diftar tevreden te zijn.

Diftar neemt gestaag toe; in 2010 woont 26 procent van de Nederlanders in een diftar-gemeente. In 2000 was dat nog 9,7 procent. In de bijlage is de kaart van Nederlandse gemeenten opgenomen met het in 2010 gangbare tariefsysteem.

4.2 Diftar systemen

Gemeenten hanteren verschillende grondslagen voor de berekening van de afvalstoffenheffing. De grondslagen zijn volume, frequentie en gewicht en worden afzonderlijk of in combinatie met elkaar gebruikt. De meest voorkomende diftar vormen zijn:

1. Dure zak
2. Volume/frequentie
3. Gewicht
4. Gewicht/frequentie

Bij de (1) dure zak wordt het tarief verwerkt in de prijs van een vuilniszak met speciale kleur of opdruk. Alleen deze zakken mogen worden gebruikt. Dit systeem geeft goede resultaten op het gebied van afvalscheiding. Het wordt weinig toegepast omdat het ongeschikt is voor GFT, de arbeidsomstandigheden voor huisvuilbeladers slecht zijn en er veel zwerfafval optreedt.

Bij (2) volume/frequentie is bij laagbouw het volume van de minicontainer en het aantal keren dat deze wordt aangeboden maatgevend voor het tarief. Bij hoogbouw worden ondergrondse containers toegepast met een speciale diftar-unit. Deze bestaat uit een inworptrommel ter grootte van een vuilniszak die met een persoonlijke chipkaart kan worden geopend. Elke inworp wordt geregistreerd. Met dit systeem wordt een belangrijke afvalvermindering en scheiding bereikt. De besparing op afvalverwerking weegt over het algemeen op tegen de hogere kosten voor onder andere meten en registreren van diftar-gegevens. Alternatieven voor diftar bij hoogbouw zijn inpandige containers met toegangscontrole, met afrekening op basis van afvalaanbod op basis van volume (of gewicht) en inzameling via mobiele "afvaleilanden" op een halteplaats.

Aanvankelijk gaf het wegen tijdens het ledigen van de minicontainer veel problemen. Nu deze apparatuur sterk is verbeterd, is het toepassen van het (3) gewicht van het afval als

maatstaf voor het tarief goed mogelijk. De bereikte afvalvermindering en toename van scheiding is sterker dan bij het vorige systeem. De toename van de systeemkosten voor wegen zijn op het totaal marginaal. Bij hoogbouw lopen op dit moment proeven met wegende diftar-units op ondergrondse containers. Dit kan nog niet als "bewezen techniek" worden beschouwd.

Een tarief gebaseerd op (4) gewicht en aanbiedfrequentie sluit aan bij de kosten van de huishoudelijke afvalverwijdering voor de gemeente. Het verbranden en composteren is op basis van een prijs per ton en de kosten van de inzamelwagen zijn evenredig met het aantal geleegde minicontainers. Het gewicht/frequentiesysteem geeft de beste resultaten voor afvalpreventie en -scheiding. De kosten van de weegfrequentievoorziening zijn relatief klein. De kostenbesparing is over het algemeen hoger dan bij het volume/frequentiesysteem. Het systeem is echter nog niet geschikt voor inzameling met (ondergrondse) verzamelcontainers.

4.3 Diftar als instrument voor afvalscheiding en afvalpreventie

In LAP-2 (2010) is de scheidingsdoelstelling voor huishoudelijk afval en (nuttig) hergebruik voor alle gemeenten, ongeacht de stedelijkheidsklasse, 60%. Van de diftar-gemeenten haalt 66 procent deze doelstelling, terwijl van de niet diftar-gemeenten slechts 21 procent deze doelstelling haalt. Ervaringscijfers en inventarisaties van SenterNovem en onder auspiciën van voorheen het ministerie van VROM uitgevoerde landelijke evaluaties laten bovendien steeds weer zien dat diftar, naast betere scheidingsresultaten, een reductie van het aanbod gft- en restafval tot gevolg heeft.

De invoering van diftar heeft als gevolg een sterke vermindering van de hoeveelheid restafval en gft en een belangrijke toename van de scheiding van glas, kunststof verpakkingsafval en papier. Bij gewicht en gewicht/frequentiesystemen is deze tendens sterker dan bij volume/frequentie. De hoeveelheid restafval en gft kan 20 tot 40% verminderen. Enkele voorbeelden: in Apeldoorn (volume/frequentie) is de hoeveelheid restafval met 23% en de hoeveelheid gft met 38% verminderd. Gescheiden glas is 30% toegenomen, papier 13%. Later heeft Apeldoorn de diftar-vergoeding van gft afgeschaft, waarmee de hoeveelheid gft weer op bijna het oude niveau is teruggekeerd.

In Zutphen met een vergelijkbaar inzamelsysteem is de vermindering van restafval 16%. In Veghel, met het meer geavanceerde gewicht/frequentiesysteem wordt 38% minder restafval en 63% minder gft ingezameld. Er is 15% meer papier, 37% meer glas en 25% meer textiel ingezameld.

De respons van de gescheiden inzameling van kunststof verpakkingsafval bij diftar-gemeenten is 2,5 tot 3x hoger (gemiddeld 25 - 30 kg/aansluiting) dan bij niet diftar-gemeenten (gemiddeld 10 kg/aansluiting).

4.4 Kosten

Diftar is enerzijds kostenverhogend door weeg- en/of registratievoorzieningen. Anderzijds treden besparingen op door afvalpreventie en lagere verwerkingskosten van gescheiden afvalstromen. Vaak wordt de invoering van diftar gelijktijdig met flankerende maatregelen aangegrepen om andere gewenste verbeteringen in de inzameling in te voeren. Bijvoorbeeld het verstrekken van compostvaten of het intensiveren van papierinzameling. Andere voorzieningen,

zoals ondergrondse restafvalcontainers, zijn noodzakelijk voor individuele diftar bij hoogbouw maar zijn ook gewenst uit oogpunt van verbetering van de openbare ruimte. De diftar-gemeenten gaan verschillend om met het toeschrijven van kosten aan diftar wat onderlinge vergelijking moeilijk maakt.

Daarentegen stijgt het illegaal aanbieden van afval op andere wijzen. Dat brengt ook kosten met zich mee, en drukt de inkomsten van de herbruikbare stromen als gevolg van de toegenomen vervuiling.

Besparingen treden op door afvalpreventie, bijvoorbeeld composteren in eigen tuin, en meer scheiden. Een sterke rol speelt ook dat gratis illegale aanbieding van bedrijfsafval via de restafvalcontainer niet meer mogelijk is. Minicontainers zonder chip worden niet geleegd. Meeliften van bedrijfsafval, extra minicontainers e.d. wordt zo aan banden gelegd.

Het algemene beeld is dat de baten de extra kosten minimaal dekken en er in sommige gevallen zelfs een batig saldo is. Echter, het is niet altijd duidelijk of gemeenten met diftar wel alle kosten toerekenen aan de afvalstoffenheffing. Tarieven laten zich lastig vergelijken, juist omdat ze variabel zijn. Daarom hanteert Agentschap NL (voorheen SenterNovem) in haar jaarlijkse vergelijking van alle afvalstoffenheffingen de afvalbeheerskosten als graadmeter. Bij diftar-gemeenten zijn deze gemiddeld 15% lager dan bij niet diftar-gemeenten. De afvalbeheerskosten van bovengenoemde systemen ontlopen elkaar niet veel.

Als voorbeeld: in Apeldoorn (volume/frequentie) zijn de kosten gemiddeld met € 28,- per huishouden gedaald. 78% van de huishoudens betaalt een lagere heffing, 22% een hogere. Op een inzameldag wordt nog maar de helft van de minicontainers aangeboden van vóór de invoering. In Zutphen zijn de kosten met 15% gedaald. In Veghel (gewicht/frequentie) is de gemiddelde heffing € 237,- tegenover het Brabantse gemiddelde van € 268,- bij niet diftar.

4.5 Effecten van diftar

De discussie over het solidariteitsbeginsel en het te verwachten afvalgedrag van burgers onder invloed van diftar, is nog steeds actueel. Uit ervaring blijkt dat burgers hun afval beter gescheiden aanbieden. Het lagere aanbod van restafval maakt het mogelijk de kosten die voor invoering van diftar gemaakt moeten worden zich terugverdienen. Aan de andere kant heeft diftar ook onverwachte, onbedoelde en ongewenste effecten.

Ontwijkgedrag

Gemeenten met een diftar-systeem die een directe relatie hebben tussen kosten en aanbod (bijv. 'dure zak' en 'gewicht' systemen) geven aan meer last te hebben van ontwijkgedrag dan gemeenten met een minder direct systeem zoals 'volume' en 'volume en frequentie' (bron: AOO). Veel genoemde effecten zijn:

- vervuiling van gescheiden fracties (glasbakken, papierbakken, e.d.);
- toename van zwerfafval en illegale afvaldumping (in openbaar gebied);
- afvaldumping in bedrijfsafvalcontainers;
- afvaltoerisme naar omliggende gemeenten en dumping in buitengebied.

Grotere verstedelijkte gemeenten lenen zich minder voor een diftar-systeem, omdat de voordelen zowel qua kosten als milieu sterk onder druk kunnen komen te staan. Dit heeft vooral te maken met het verontreinigen van gescheiden afvalstromen. Gemeenten met een diftar-systeem waarbij een directe relatie ligt tussen kosten en aanbod ('dure zak' en 'gewicht' systemen) noemen meer

voorkomende vormen van ontwijkgedrag dan gemeenten met een minder direct systeem zoals 'volume' en 'volume en frequentie'.

Inwoners van gemeenten met diftar zijn van mening dat de hoeveelheid zwerfvuil en illegale afvaldumpingen zijn toegenomen, maar er is geen statistisch materiaal dat deze bevindingen onderbouwt. Ook kan het zijn dat men na de invoering van diftar alerter is op de aanwezigheid van zwerfafval.

Afvaltoerisme, misbruik en fraude komen voor. Statistisch materiaal is niet beschikbaar. Uit waarnemingen komt naar voren dat de schaal beperkt is. De meeste burgers bieden het afval conform de regels aan. Uiteraard is van belang handhavend op te treden en fraude en misbruik te ontmoedigen.

Arbo-eisen

Invoering kan nadelige effecten op het gebied van arbo-eisen hebben. De invoering van diftar leidt tot een ander aanbodgedrag, en dit kan leiden tot zwaardere inzamelmiddelen. Nadelig effect is echter beperkt; het gewicht per minicontainer bij diftar op basis van gewicht blijft vrijwel gelijk, alleen bij invoering van diftar met een frequentie component is in het algemeen een lichte toename van het gewicht per aangeboden minicontainer waarneembaar (bron: AOO).

Hygiëne

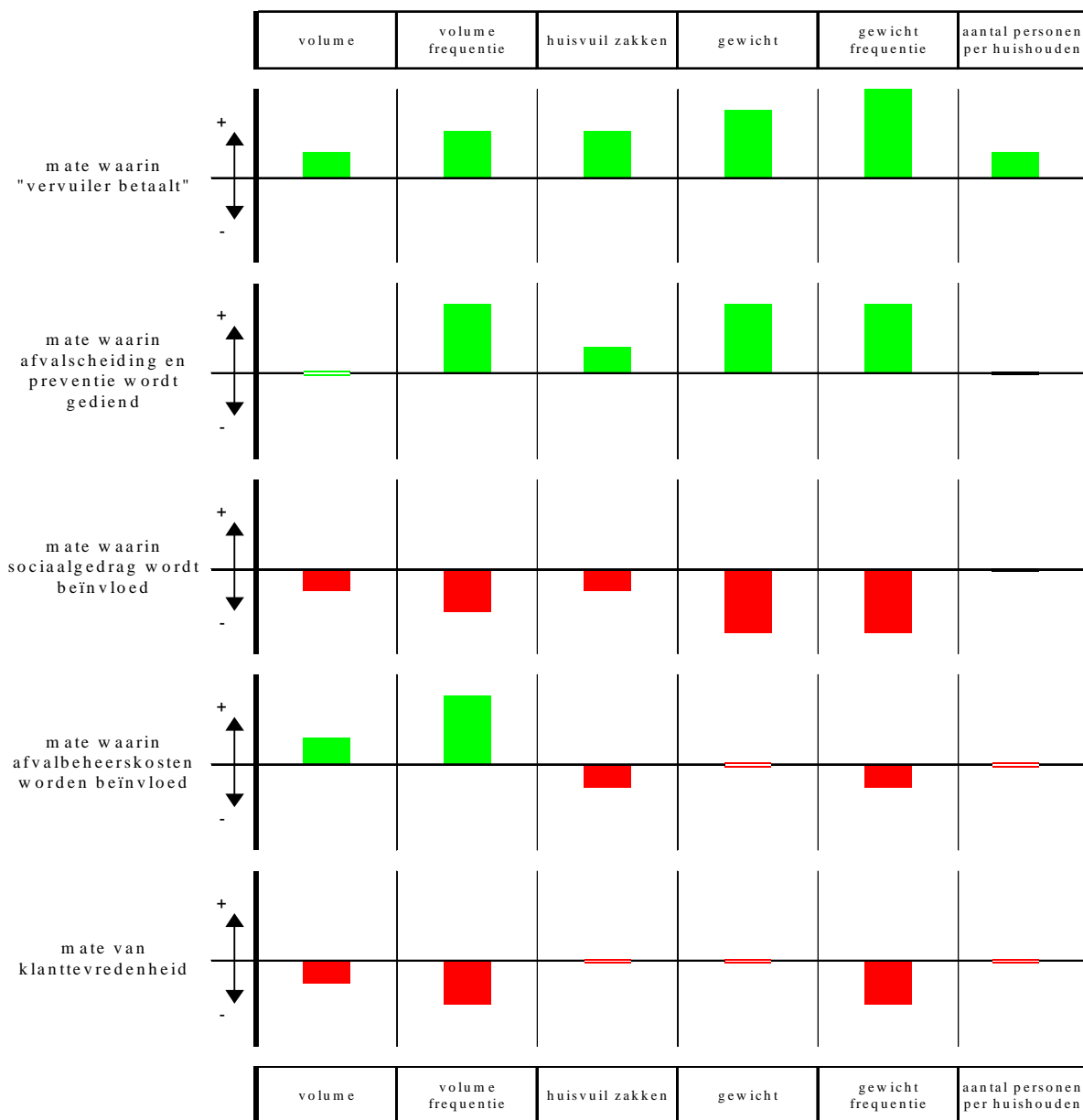
In de Wet milieubeheer is een streefnorm aangenomen dat gemeenten tenminste eenmaal per week huishoudelijk afval inzamelen. Deze frequentie is gekozen op grond van volksgezondheids- en milieuaspecten, in het bijzondere die voor de woonhygiëne. Beoogd is te voorkomen dat overlast ontstaat voor burgers die onvoldoende gelegenheid hebben om afval op te slaan in of om huis. Invoering van diftar kan echter gevolgen hebben voor het aanbiedingsfrequentie van het afval. Met name bij de invoering van 'frequentiesystemen', ligt de aanbiedingsfrequentie 30 tot 40 procent lager (bij restafval) en tot 50 procent voor gft-afval (bron: AOO). Dit betekent dat het huishoudelijk afval een tot enkele weken langer in of om huis aanwezig blijft totdat het inzamelmiddel helemaal vol is. De burger kiest hier zelf voor om zo minder kosten te maken en misschien overlast op de koop toe te nemen.

Samenvattend kan gesteld worden dat diftar een instrument is om aan de in LAP-2 geformuleerde scheidingsdoelstelling te voldoen. De invoering van diftar is een instrument, naast het intensiveren van de communicatie en het op peil brengen (houden) van de haal- en brengvoorzieningen, om de scheidingsresultaten te verbeteren en het afvalaanbod te verlagen. In tegenstelling tot niet diftar-gemeenten, is met de invoering van diftar niet alleen de scheidingsdoelstelling haalbaar, maar ook preventie van afval. Ondanks de goede bedoelingen die diftar in zich heeft leidt het ook tot nadelige effecten, waaronder een toename van het illegaal dumpen van afval en allerlei 'creatieve' manieren om van het afval af te komen zonder er voor te hoeven betalen. Dit leidt "via de achterdeur" dan weer tot hogere kosten.

4.6 Diftar binnen de afvaldriehoek

Het invoeren van diftar heeft een aantal neveneffecten die te maken hebben met het sociale gedrag van mensen en met de kosten van het afvalbeheer. Het is daarom zinvol ook hier het onderwerp diftar te plaatsen binnen de drie elementen uit de afvaldriehoek: kosten, service en milieu.

Effecten van de verschillende DIFTAR-vormen t.o.v. de huidige situatie

Uit de tabel kan het volgende worden opgemaakt:

- Mate waarin "de vervuiler betaalt"**
 Op dit punt zijn er uiteraard alleen positieve effecten. Deze doelstelling wordt het beste gehaald bij het gewicht/frequentiesysteem. Bij het volumesysteem en het aantal personen per huishouden wordt dit profijtbeginsel slechts in geringe mate bereikt.
- Mate waarin afvalscheiding en -preventie wordt gediend**
 Diftar op basis van het aantal personen per huishouden dient dit doel geheel niet. Voor de andere vormen zijn er positieve effecten, waarbij volume/frequentie, gewicht en gewicht/frequentie alle drie even hoog scoren.

- **Mate waarin sociaal gedrag wordt beïnvloed**

Met uitzondering van het aantal personen per huishouden zijn hierbij louter negatieve effecten. Deze zijn het sterkst bij de gewicht- en gewicht/frequentiesystemen.

- **Mate waarin de afvalbeheerskosten worden beïnvloed**

Door het grote effect op de verwijderingskosten en de relatief lage investeringen scoort het volume/frequentie op dit punt het meest positief gevolgd door het volumesysteem. Bij alle andere vormen worden de totale kosten voor afvalbeheer iets of in lichte mate hoger

- **Mate van klanttevredenheid**

Uit het klanttevredenheidonderzoek (KTO) van het Onderzoeksbureau Drechtsteden uit 2009 blijkt dat er een hoge mate van tevredenheid is over de dienstverlening bij de afvalinzameling. Bij de invoering van diftar zijn op dit punt negatieve effecten te verwachten met uitschieters voor het volume/frequentie- en het gewicht/frequentiesysteem.

Bij een totale afweging van alle voor- en nadelen blijkt het **volume/frequentiesysteem** als beste te voorschijn te komen. Het scoort duidelijk positief bij de doelstellingen en de afvalbeheerskosten. Voor de situatie van dit moment wegen die op tegen de negatieve effecten bij het sociale gedrag en de klanttevredenheid.

5 Is diftar ook iets voor Dordrecht?

Om te voldoen aan de doelstelling van LAP-2: realisatie van het nuttig (her)gebruik van het (grof) huishoudelijk afval naar 60% moet de gemeente Dordrecht meer uit de kast halen dan alleen de eerder (in paragraaf 2.2.4) voorgestelde verbetermaatregelen. Immers, bij succesvolle implementatie van genoemde verbetermaatregelen plus een ingecalculeerd positief effect van communicatieve maatregelen zal het brongescheiden resultaat in 2015 niet verder komen dan 55%.

Zoals eerder gesteld is diftar een krachtig instrument om een flinke sprong voorwaarts te maken in afvalscheiding. Steden als Apeldoorn, Nijmegen en Maastricht hebben met de inzet van dit beleidsinstrument scheidingspercentages bereikt van 60% tot 65%. Ook deskundigen zijn het erover eens dat voor verstedelijkte gemeenten, waartoe ook Dordrecht moet worden gerekend, een recyclingpercentage van 60% zonder financiële prikkel niet haalbaar zal blijken te zijn. Toch wil I&M (voorheen VROM) een dergelijke beleidsaanwijzing niet afgeven, omdat zij dit gezien de Wet Milieubeheer (zorgplicht) een zaak van lokale overheden vindt.

5.1 Voor- en tegenargumenten

De Dordtse werkgroep Afvalbeleid heeft op basis van een brainstorm voor- en tegenargumenten geïnventariseerd. In het kort zijn hierbij de ervaringen op de mogelijke nadelen van drie referentie gemeenten bijgeplaatst. In de bijlage *Ervaringen van 3 vergelijkbare gemeenten met diftar* zijn nog andere ervaringen uit deze gemeenten te lezen.

Voordelen diftar	Nadelen diftar
Bewustwording bij bewoner wat de kosten van (duurzaam) afvalbeer zijn.	<p>Gescheiden afvalfracties (met name papier, glas en textiel in verzamelcontainers) zullen meer vervuilen.</p> <p><i>Apeldoorn: nee, ook niet bij gft.</i> <i>Nijmegen: mate van vervuiling OPK, textiel en glas valt reuze mee. gft-verzamelcontainers wel vervuild, maar dit ligt niet aan diftar</i> <i>Maastricht: textiel enorm vervuild; inmiddels gestopt met deze inzameling (verzamelcontainers).</i></p>
Maximale stimulans voor afvalscheiding.	<p>Ontwijkgedrag veroorzaakt (extra) vervuiling van de openbare ruimte. Dit leidt tot extra kosten.</p> <p><i>Apeldoorn: in eerste instantie niet zichtbaar, wel aparte route om vervuilde locaties op te ruimen.</i> <i>Nijmegen: dump in prullenbakken, maar geen aanzienlijk probleem.</i> <i>Maastricht: ja, dit met name rondom ondergrondse containers voor droge componenten.</i></p>

<p>Gevoel van rechtvaardiging volgens het principe: “de vervuiler betaald”.</p>	<p>Negatief imago als het systeem niet (goed) werkt.</p> <p><i>Apeldoorn: ja, had met politiek draagvlak te maken en negatieve berichtgeving. Containers werkten slecht en dus deugd diftar niet.</i></p> <p><i>Nijmegen: dure zak heeft geen technische aspecten.</i></p> <p><i>Maastricht: geen negatief imago. Een op maat gevoerde campagne, aanzienlijke kostenreductie en verbeterd scheidingsgedrag zorgen voor succes.</i></p> <p>Minder geschikt voor hoogbouw (met name als niet gekozen wordt voor diftar met gewicht als maatstaf).</p> <p><i>Apeldoorn: diftar kan prima bij hoogbouw. Hoeft niet met gewicht, een prijs per aanbieding op een geautoriseerde container kan uitstekend.</i></p> <p><i>Nijmegen: dure zak werkt prima ook bij hoogbouw.</i></p> <p><i>Maastricht: dure zak heeft juist bij hoogbouw tot beter scheidingsgedrag geleid.</i></p>
---	--

5.2 Wat levert diftar op voor Dordrecht?

Met de invoering van Diftar wordt de bewustwording van de kosten van afvalbeheer vergroot, met als positief effect een hogere bereidwilligheid tot afvalscheiding. Diftar blijkt een zeer goed middel om huishoudens te bewegen minder afval te produceren en bovenal het geproduceerde afval beter te scheiden. Het uiteindelijke effect van de Dordtse afvalscheiding na invoering van diftar is op voorhand niet te geven. Ervaringscijfers, inventarisaties van SenterNovem en landelijke evaluaties die zijn uitgevoerd onder auspiciën van het ministerie van VROM laten wel zien dat diftar leidt tot betere scheidingsresultaten en een reductie van het aanbod aan gft- en restafval tot gevolg heeft. Voor Dordrecht vergelijkbare diftar-steden Apeldoorn, Nijmegen en Maastricht behalen al enige jaren scheidingspercentages van 60% tot 65%.

5.3 Het Dordtse model

Vanuit de werkgroep Afvalbeleid wordt – indien gekozen wordt voor invoering van diftar – het **volume/frequentiesysteem** bepleit, met alleen variabele tarieven voor restafval en eventueel grof restafval op afroep. Dit systeem sluit het beste aan op de huidige voorzieningen en de doelstelling voor betere afvalscheiding.

5.4 Uitvoeringsaspecten van diftar

Als gekozen wordt voor invoering van diftar moeten binnen de gemeente Dordrecht specifieke juridische, administratieve, organisatorische, financiële en uitvoeringstechnische aspecten worden uitgewerkt. Diftar is niet slechts een chip in een container, of een toegangspas voor een ondergrondse container. Deze fysieke verschijningsvorm springt direct in het oog, maar daarachter schuilt een complexe systematiek en organisatie.

Juridische aspecten

Juridische aspecten die bij diftar een rol spelen hebben betrekking op de wettelijke zorgplicht van gemeenten om huishoudelijk afval wekelijks huis-aan-huis in te zamelen, het type heffing, het belastingkarakter, en de jurisprudentie.

Afvalstoffenheffing

De uitvoering van de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval brengt kosten met zich mee die de gemeente kan verhalen op haar burgers. De gemeente heeft hiertoe twee mogelijkheden, reinigingsrecht of afvalstoffenheffing.

1) Reinigingsrecht

Bij het toepassen van een reinigingsrecht brengt de gemeente kosten in rekening voor verleende diensten of prestaties. Dit betekent dat een reinigingsrecht alleen kan worden opgelegd wanneer werkelijk gebruik is gemaakt van de inzamelingsdiensten door, of in opdracht van, de gemeente.

2) Afvalstoffenheffing

Bij de afvalstoffenheffing brengt de gemeente kosten in rekening vanwege het feit dat een burger de feitelijke gebruiker is van een perceel waarvan, gelet op de afvalstoffenverordening, ingevolge artikel 10.21 van de Wet milieubeheer een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt.

De afvalstoffenheffing en het reinigingsrecht mogen niet door een gemeente tegelijkertijd worden toegepast voor huishoudelijke afvalstoffen. De gemeente Dordrecht moet dus een keuze maken.

Jurisprudentie

Dat een degelijk gesloten systeem noodzakelijk is blijkt uit de jurisprudentie over diftar van de afgelopen jaren. Daarbij gaat het meestal om burgers die de hoogte van de aanslag betwisten en bezwaar aantekenen bij B&W. Wanneer het bezwaar niet gegrond wordt verklaard of wordt afgewezen, staat beroep open op grond van de Algemene Wet Bestuursrecht (Awb). De zaken die bij de belastingkamers worden behandeld betreffen met name onenigheid over het gewicht, de frequentie van aanbidding of het volume waarop de aanslag is gebaseerd. In deze zaken is van de gemeente verlangd om aan te tonen dat de burger onterecht de gegevens waarop de aanslag is opgelegd, ter discussie stelt.

In de uitspraken blijkt dat de rechter de diftarsystematiek toetst onder andere op:

- de juistheid van de relatie tussen burger-perceel-inzamelmiddel;
- de fraudegevoeligheid bij aanbidding en lediging van het inzamelmiddel;
- de nauwkeurigheid van de werktuigen die worden gebruikt;
- de mogelijkheid om geregistreerde gegevens te bewerken;
- de werkwijze bij omzetting van inzamelgegevens naar een aanslag.

Jurisprudentie over diftar is te vinden op de site www.rechtspraak.nl.

Administratieve aspecten

Een juiste afhandeling van de aanslag afvalstoffenheffing veronderstelt dat alle onderdelen van het hiervoor beschreven systeem op zich foutloos werken en voortdurend op elkaar zijn afgestemd.

De verschillende onderdelen zijn:

- de gemeentelijke bevolkingsadministratie;
- de pandenregistratie (wie woont waar);
- de koppeling van bewoner, pand/perceel en inzamelmiddel;
- de registratie van het aangeboden afval (ledigingsgegevens);
- het opmaken van de aanslagen op basis van inzamelregistratie tot individuele heffingen.

Financiële aspecten

Voor inzicht in de kosten die gepaard gaan met de invoering en continuering van diftar dient alleen ingegaan te worden op de extra kosten ten opzichte van de afvalstoffenbegroting voorafgaand aan invoering van diftar. De kosten worden onderscheiden naar eenmalige of investeringskosten en structurele kosten. Tezamen resulteren deze kosten in jaarlijkse exploitatielasten. In paragraaf 5.5 wordt verder ingegaan op het onderwerp afvalbeheerkosten.

Organisatorische aspecten

Wanneer binnen een gemeente wordt nagedacht over de invoering van diftar, is het antwoord op de vraag of dit kostenneutraal kan worden ingevoerd in veel gemeenten een belangrijk beslispunt. Om dit te kunnen toetsen is het opstellen van een beslisdocument waarin de huidige situatie wordt gespiegeld aan de situatie waarbij een vorm van diftar is ingevoerd, noodzakelijk. Alle veranderingen en benodigde aanpassingen komen in dit document in beeld zodat met als resultaat een compleet beeld van de werkzaamheden en kosten.

Wordt tot invoering besloten, dan is het wenselijk een projectorganisatie op te zetten voor de invoering en de nazorg van diftar. De projectorganisatie moet dan bestaan uit een stuurgroep, projectgroep en een aantal werkgroepen. Naar aanleiding van een opgesteld beslisdocument, moeten in de voorbereidingsfase de volgende werkzaamheden worden uitgevoerd:

- Keuzebepaling diftarvorm;
- Inventariseren werkzaamheden en uitzetten in planning;
- Opstellen kredietaanvraag.

Invoering

Nadat een gemeente het besluit heeft genomen een vorm van diftar in te voeren, kan de invoeringsfase van start gaan. Uit ervaringen van diverse gemeenten blijkt dat het nemen van voldoende tijd voor de invoering van essentieel belang is. De invoering van diftar betreft immers niet simpelweg wat aanpassingen op technisch gebied, die relatief makkelijk zijn door te voeren.

Met name communicatie, zowel intern binnen de organisatie als extern naar de burger toe, het creëren van voldoende politiek draagvlak en veranderingen op administratief en organisatorisch vlak verdienen veel aandacht. Indien aan deze aspecten voldoende aandacht wordt geschonken, verloopt de invoering van diftar meestal soepel. Omdat in Dordrecht container management systemen aanwezig zijn (zoals toegangscontrolesysteem op ondergrondse containers en gechipte minicontainers), wordt verwacht dat invoering van diftar - na besluitvorming - één tot anderhalf jaar zal duren, met aansluitend een proefperiode (voor het testen van het systeem) van 6 maanden.

5.5 Afvalbeheerskosten

Bij invoering van diftar op de hoeveelheid afval wordt (een deel van) de verwijderingskosten in het variabele deel van de heffing gestopt. Vooral in het begin is het nog niet zo gemakkelijk om de te verwachten daling in de hoeveelheid afval te begroten. Bij een sterkere daling dan verwacht zal het financiële risico voor de gemeente, dat de werkelijke kosten hoger zijn dan de inkomsten, toenemen.

Tarieven

Bij de meeste diftarsystemen betalen huishoudens een vast bedrag, het zogenaamde vastrecht, en daarnaast een variabel bedrag afhankelijk van het afvalaanbod. Dit variabele bedrag kan afhankelijk van het diftarsysteem gebaseerd zijn op het aantal ledigingen, het aantal zakken of het aantal kilogrammen afval dat wordt aangeboden.

Onderstaande tabel geeft een globaal overzicht van de hoogte van het vastrecht en de variabele kosten per aansluiting bij verschillende diftarsystemen in 2010 (bron: Agentschap NL).

Tabel 5.1 Globale tarieven Diftar gemeenten 2010

Systeem tariefdifferentiatie	Gemiddelde kosten (€)	Waarvan het deel als gemiddeld vastrecht (€)	Waarvan het deel als gemiddelde variabele kosten (€)
Volume	254	n.v.t.	
Volume & frequentie	219	125	6,76 / MC-rest 3,20 / MC-gft
Dure zak	231	166	1,07 / zak-rest 0,00 / zak-gft
Dure zak & aantal personen	184	0	0,94 / zak-rest 0,00 / zak-gft
Gewicht	219	121	0,19 / kg-rest 0,19 / kg-gft
Gewicht & frequentie	222	82	0,18 / kg-rest 0,17 / kg-gft
Totaal diftar	227		

Tussen gemeenten binnen eenzelfde diftar-systeem zijn grote verschillen tussen vastrecht en variabele kosten mogelijk. Bij toepassing van het 'volume en frequentie' systeem nemen meerdere gemeenten in het vastrecht al een aantal ledigingen op, bij andere gemeenten is dit niet het geval en dient voor iedere lediging apart te worden betaald. Bij de gemeenten die een 'dure zak' systeem hanteren is de aparte 'dure zak' voor gft gratis. Door deze verschillen laten het vastrecht en de variabele kosten zich dan ook moeilijk vergelijken.

5.6 Risico's en kanttekeningen

Bij de invoering van diftar zullen de kosten voor het afvalbeheer op een aantal onderdelen wijzigen. Op welke punten en in welke mate hangen af van de uitgangssituatie en van de gekozen vorm van diftar. Uiteindelijk gaat het om de totale jaarlijkse kosten voor het afvalbeheer. Afhankelijk van de keuze voor diftar en het dekkingspercentage zullen deze kosten leiden tot de hoogte van de tarieven voor de afvalstoffenheffing.

Bij de invoering van diftar gaat het om de herleiding naar de jaarlijkse kosten van:

- de afvalinzamel kosten;
- de verwijderingskosten van het afval;
- de kosten voor voorlichting en handhaving;
- de jaarlasten van investeringen, afschrijvingen en onderhoud;
- de kosten voor (extra) administratie en organisatie;
- de extra kosten voor opruimen van illegale dumpingen en zwerfafval;
- de invoeringskosten van wijzigingen in logistieke en administratieve processen.

Naast de jaarlijkse kosten voor het afvalbeheer speelt voor de gemeente Dordrecht ook nog het financiële risico. De hoogte van de afvalstoffenheffing wordt gebaseerd op de begroting van de

kosten. Een groot deel van die kosten zijn verwijderingskosten (verwerkingskosten). Als de werkelijk opgehaalde hoeveelheid afval afwijkt van de geprognosticeerde, zullen de kosten al snel in behoorlijke mate hoger (of lager) zijn dan de begroting. Omdat de inkomsten via de afvalstoffenheffing gebaseerd zijn op diezelfde begroting zullen de inkomsten en de kosten in zo'n geval al direct een flink bedrag verschillen. Dit leidt dan tot minder financiële zekerheid.

5.7 Draagvlak

Van oudsher willen mensen gewoon van hun afval af en moet dat zo weinig mogelijk moeite kosten. Vanuit een groeiend milieubesef is in de laatste twee decennia de wens en de bereidheid ontstaan om het afval aan de bron in een aantal deelstromen te scheiden. Daar is de afvalinzameling van dit moment op afgestemd.

Bij de invoering van diftar zijn er een groot aantal factoren, die de mate van klanttevredenheid beïnvloeden:

- de weerstand tegen wijzigingen in het algemeen;
- de angst voor een hogere rekening;
- een rechtvaardiger kostenverdeling;
- meer preventie en afvalscheiding;
- het willen controleren van het variabele deel van de rekening en het eventueel maken van bezwaar;
- een tegenvallend of juist meevallend bedrag voor de eindafrekening;
- ergernis door meer zwerfafval en illegale dumpingen;
- te weinig volume beschikbaar doordat de minicontainer zo weinig mogelijk wordt aangeboden ter leging om kosten te sparen;
- meer moeite willen doen om afval te scheiden en de huisgenoten daartoe aansporen;
- zelf geen sociaal gedrag meer plegen, omdat dat extra kosten geeft;
- geen burenhulp meer krijgen;
- het moeten bewaken of afsluiten van de eigen minicontainer.

Afhankelijk van de keuze voor een vorm van diftar zullen bovengenoemde punten een meer of minder groot effect hebben op de klanttevredenheid.

6 Conclusies en aanbevelingen

Uitgaande van de geformuleerde doelstelling kunnen de volgende conclusies en aanbevelingen worden getrokken, als bouwstenen voor toekomstig beleid.

- Het afvalscheidingresultaat moet van 51% naar 60% hergebruik.
- Verbetering van inzamelvoorzieningen van gft en OPK voor de hoogbouw en binnenstad bewoners kan leiden tot een verhoging van het brongescheiden resultaat met hooguit 3%.
- Door inzet van marketing-tools en communicatie is de inschatting dat het brongescheiden resultaat met ca. 1% extra zal toenemen.
- Door inzet van de beleidsinstrumenten communicatie en verbetering voorzieningen zal het resultaat van de afvalscheiding leiden tot maximaal 55%.
- Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van inzameling hebben in potentie significante verbetering op het gebied van afvalscheiding, echter harde resultaten zijn nog niet beschikbaar.
- Sorteren en verder opwerken van deelstromen zijn mogelijkheden voor verdere verduurzaming. Onbekend is echter tot welk resultaten dit kan leiden.
- Toepassing van diftar in de afvalstoffenheffing wordt gezien als een noodzakelijke aanvulling op de andere twee beleidsinstrumenten, om de geformuleerde doelstelling te kunnen realiseren.
- Diftar zorgt ervoor dat de prijsprikkel van afvalstoffenbelastingen bij de huishoudens terecht komt en draagt aldus bij aan afvalpreventie en hergebruik.
- De ambtelijke werkgroep bepleit het volume / frequentiesysteem als meest voor Dordrecht geschikte diftar-systeem, omdat dit het beste aansluit bij de huidige voorzieningen en de doelstelling voor betere afvalscheiding.
- Een kosten- en opbrengsten indicatie van de beleidsinstrumenten in euro's is op dit moment niet te geven, omdat uitgangspunten nog onvoldoende zijn bepaald. Keuze bepalingen en vervolgonderzoek zijn hiervoor nodig.
- Invoering van diftar is een complex verhaal, maar kan na besluitvorming binnen één tot anderhalf jaar worden ingevoerd, met aansluitend een proefperiode van 6 maanden.

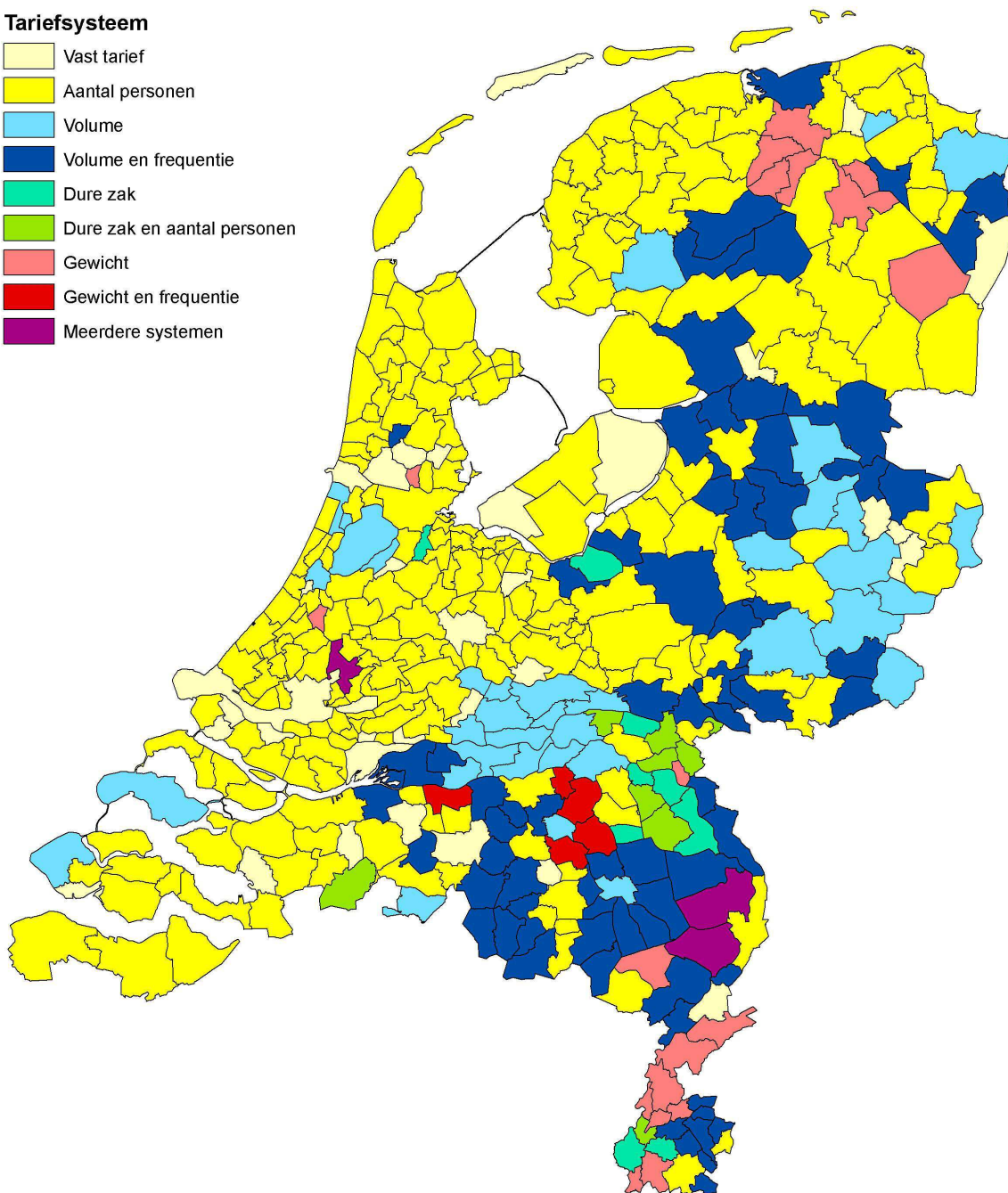
7 Bronvermelding

- Afvalbeheerplan Heemskerk 2010-2015; HVC - september 2010
- Afvalplan Apeldoorn 2008-2012; Gemeente Apeldoorn - oktober 2007
- Artikel in Binnenlands Bestuur door Hans Bekkers – oktober 2009
- Benchmark Afvalscheiding 2010; Cyclusmanagement – oktober 2010
- Eerste hulp bij discussie over diftar; SenterNovem (voorheen AOO) – maart 2004
- Eureco, sorteerjournaal Huishoudelijk Restafval Dordrecht; voorjaar & najaar 2010
- Huisvuilinzameling en reiniging door Netwerk; Onderzoeksbureau Drechtsteden – okt. 2009
- Masterplan Afval; HVC - oktober 2009
- Presentatie Herman Huisman Agentschap NL; PwC afvalseminar - februari 2011
- Site Agentschap NL (voorheen SenterNovem)
- Site ROVA (Afvaladvies-, regie- en verwijderingsorganisatie)
- Site COELO (Universiteit van Groningen)
- Site Wikipedia; Diftar – januari 2011
- Wagen we wegen; ReinUnie - december 2003

Bijlagen

Bijlage: Diftar-systeem per gemeente (2010)
Tariefsysteem

- Vast tarief
- Aantal personen
- Volume
- Volume en frequentie
- Dure zak
- Dure zak en aantal personen
- Gewicht
- Gewicht en frequentie
- Meerdere systemen

Bijlage: Diftar-systemen en hun kenmerken (bron: AOO)

	Diftar-systeem			
	Volume	Frequentie	Gewicht	Dure zak
Verband tussen tarief en afvalaanbod	Huishoudens betalen een variabel tarief naar rato van het volume van het (de) inzamelmiddel(en) dat zij gebruiken.	Huishoudens betalen een variabel tarief naar rato van het aantal malen dat zij het (de) inzamelmiddel(en) aanbieden voor lediging.	Huishoudens betalen een variabel tarief naar rato van het gewicht van het afval dat zij aanbieden.	Huishoudens kopen door de gemeente voorgeschreven zakken, en betalen op deze wijze een variabel bedrag naar rato van het aantal zakken dat ze gebruiken.
Verschijningsvormen	Huishoudens kunnen kiezen uit verschillende containerpakketten die variëren in volumegrootte. Deze krijgen zij in bruikleen van de gemeente.	Het aantal malen dat een container voor lediging wordt aangeboden wordt geteld. Telling is mogelijk door een unieke code aan de container die verwijst naar het perceel of huishouden dat de container aanbiedt. Op basis hiervan wordt een aanslag afvalstoffenheffing opgelegd.	De hoeveelheid afval die wordt aangeboden per minicontainer wordt bij lediging aan het inzamelvoertuig gewogen. Een unieke code aan de minicontainer die verwijst naar het perceel of huishouden dat de container aanbiedt, maakt het mogelijk hoeveelheid afval en huishouden te koppelen. Op basis van de aangeboden hoeveelheid wordt een aanslag afvalstoffenheffing opgelegd.	Het afval wordt aangeboden in een speciaal bedrukte zak. Andere mogelijkheden zijn dat de aanbieder de zak zelf moet voorzien van een kenmerk (sticker, lint, e.d.) dat recht geven op inzameling.
Soort afval	De containers zijn bestemd voor huishoudelijk restafval en gft-afval.	De containers zijn bestemd voor huishoudelijk restafval en gft-afval.	De containers zijn bestemd voor huishoudelijk restafval en gft-afval.	De zakken zijn bestemd voor huishoudelijk restafval en in een aantal gemeenten ook voor gft-afval.

De meest gangbare combinaties van diftar-systemen

Volume en frequentie. De verschillende containerpakketten zijn het vertrekpunt voor de hoogte van het vastrecht. Het tarief per lediging is gedifferentieerd per containerpakket.

Gewicht en frequentie. Naast een vast tarief vindt differentiatie plaats naar gewicht, waarbij 'korting' of 'opslag', wordt toegepast naarmate minder vaak containers worden aangeboden. (Andersom kan ook, waarbij 'korting' of 'opslag' naar gewicht wordt toegepast).

Heffingsgrondslag*				
	De afvalstoffenheffing, bestaat uit een vast tarief per containerpakket. De kosten van een container voor gft-afval zijn in de helft van de gemeenten lager dan de kosten voor een container voor restafval. In de andere helft van de gemeenten is het tarief voor restafval gelijk aan het tarief voor gft-afval	De afvalstoffenheffing, bestaat uit een vast tarief voor alle huishoudens en een variabel tarief per lediging. Een andere vorm is dat huishoudens stickers, kaarten, e.d kunnen kopen dat recht geven op het legen van het inzamelmiddel. De afvalstoffenheffing bestaat in dat geval alleen uit een vast deel.	De afvalstoffenheffing, bestaat uit een vast tarief voor alle huishoudens en een variabel tarief per kilogram afval. Het variabele tarief voor gft-afval is meestal gelijk aan dat voor restafval.	De afvalstoffenheffing bestaat in de meeste gevallen uit een vast tarief voor alle huishoudens. Burgers kunnen een afvalzak voor restafval kopen en in een aantal gemeenten ook een goedkopere zak voor het gft-afval.

Bijlage: Diftar in de media

Binnenlands Bestuur kopte in 2009 *Diftar-huishouden duurder uit*. Om het onderwerp in de juiste context te plaatsen volgt hieronder een samenvatting van het artikel, gevolgd door reacties van deskundigen.

Samenvatting *Diftar-huishouden duurder uit*

Huishoudens bieden bij diftar minder afval aan, maar dat effect blijkt volgens onderzoekers te hoog ingeschat. De reinigingsheffing voor een gemiddeld gezin pakt 20 euro hoger uit dan verondersteld. In veel gemeenten is het tarief van de reinigingsheffing gekoppeld aan de hoeveelheid afval die een huishouden aanbiedt (diftar). Volgens onderzoek van het Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden (COELO) blijkt dat de afvalreductie met diftar kleiner is dan eerder werd verondersteld. Daardoor moeten de gemiddelde bedragen die in diftar-gemeenten aan reinigingsheffing worden betaald naar boven worden bijgesteld.

Dit heeft het grootste gevolg voor gemeenten waar het tarief afhankelijk is van het aantal vuilniszakken. In diftar-gemeenten zijn de kosten voor reiniging afhankelijk van het aantal 'dure' afvalzakken, het gewicht van het aangeboden afval of het aantal ledigingen en de omvang van de container.

Eerder onderzoek toonde aan dat er voordelen zijn: huishoudens bieden minder afval aan wanneer de reinigingsheffing afhankelijk is van de hoeveelheid aangeboden afval. Het afvalaanbod daalt het sterkst wanneer het tariefsysteem afhankelijk is van het gewicht van het afval. De hoeveelheid restafval daalt bij een gemiddeld tarief met circa 40 procent, de hoeveelheid gft-afval met ongeveer 50 procent.

Wanneer de reinigingsheffing (mede) afhankelijk is van het aantal afvalzakken vermindert de hoeveelheid restafval met ongeveer 30 procent. Ook kan de reinigingsheffing afhankelijk zijn van het volume van de container en het aantal keer dat deze wordt geleegd. De hoeveelheid restafval daalt in dit geval gemiddeld met circa 20 procent en de hoeveelheid gft-afval met ongeveer 40 procent.

Uit nieuw COELO-onderzoek blijkt dat het effect van diftar in de meeste gevallen kleiner is dan volgens eerder onderzoek. 'In bijna alle gevallen blijkt dat er in voorgaande jaren is uitgegaan van een te grote vermindering van het afvalaanbod door diftar. Het verschil is het grootst in gemeenten waar de reinigingsheffing afhankelijk is van het aantal zakken.

Uit eerder onderzoek kon worden afgeleid dat het aanbod van restafval bij dit tariefsysteem halveerde. Uit het nieuwe onderzoek blijkt het afvalaanbod met 30 procent te verminderen, een verschil van 20 procent', aldus Allers (directeur COELO). 'Omdat uit ons onderzoek blijkt dat het effect van diftar op de hoeveelheid afval kleiner is dan tot nu toe werd verondersteld, blijkt de gemiddeld betaalde reinigingsheffing hoger te zijn.'

[Bron: Binnenlands Bestuur - Hans Bekkers - 30.10.09](#)

De kernvraag is natuurlijk of de gemeente door de burger per kilo, per zak of per lediging voor afval te laten betalen daadwerkelijk de aangeboden hoeveelheid afval kan remmen. Volgens de onderzoekers van COELO is het antwoord ja. Het effect is alleen kleiner dan eerder onderzoek suggereerde. Voor meer info zie publicatie: Effect diftar is wat kleiner dan gedacht.

Diftar leidt tot meer hergebruik, maar dit kan slechts een deel van de vermindering van het afvalaanbod verklaren. Wij vonden geen aanwijzingen voor afvaltoerisme. Gemeenten stoppen zelden met diftar, en dan nog vrijwel uitsluitend bij herindeling met een of meer niet-diftargemeenten. Slechte ervaringen met diftar, zoals illegale dumping, komen vermoedelijk dus niet of nauwelijks voor.

Bron: site COELO (Universiteit van Groningen)

Reacties op artikel 'Diftar-huishouden duurder uit'

Esselien Walgaard en Wilma Middel • De Jonge Milieu Advies • 11.12.09

In het artikel wordt gesuggereerd dat gemeenten met diftar (heffing gekoppeld aan hoeveelheid aangeboden afval) duurder uit zijn. Uit de gegevens van COELO blijkt dat dit niet juist is. De stelling van de onderzoekers is niet dat gemeenten in werkelijkheid duurder uit zijn, maar dat diftargemeenten duurder uit zijn in de nieuwe berekeningen, in vergelijking met de oude berekeningen. Je zou ook kunnen zeggen dat de Atlas van de Lokale Lasten weer een stuk nauwkeuriger geworden is en dichter bij de waarheid is gekomen. Gemeenten weten immers wel beter.

De gemiddelde afvalreductie van diftar mag dan wel (beperkt) lager zijn dan voorheen werd aangenomen, feit blijft dat elke diftargemeente zijn eigen afvalcijfers monitort en op basis daarvan de hoogte van de afvalstoffenheffing bepaalt, en die is nog steeds gemiddeld lager in diftargemeenten. In het artikel wordt geconcludeerd dat niet de zorgvuldigheid is betracht die gemeenten nodig hebben. In het artikel wordt ten onrechte een verkeerd beeld van de effecten van diftar geschapen, iets wat de onderzoekers zelf nooit zo bedoeld zullen hebben. Wie het onderzoek goed leest kan er nog enkele andere wetenswaardigheden uithalen die van belang zijn voor een goed begrip van diftar, zoals:

- *Het afvalaanbod daalt door toepassing van diftar aanmerkelijk. Diftarvormen op basis van gewicht hebben hierbij een groter effect dan diftarvormen op basis van volume;*
- *Het effect van diftar op aanbod van GFT-afval is groter dan op het aanbod van restafval. De onderzoekers schrijven dit effect vooral toe aan het voor de hand liggende alternatief van thuiscomposteren. Voor restafval zijn de alternatieven nog beperkt (glas-, papierbakken). Meer alternatieven (kunststoffeninzameling) zal ook hier grotere effecten geven. De recycling alternatieven kunnen blijkens de gegevens van de onderzoekers maar 18 procent van het afgenomen afvalvolume verklaren. Er is echter geen bewijs gevonden voor afvaldumping of afvaltoerisme. Een mooi onderwerp dus voor nader onderzoek;*
- *Last but not least is onderzocht hoe vaak en in welke omstandigheden gemeenten met diftar stoppen. Dit is verrassend weinig. In de onderzoeksperiode 1997- 2006 stopten slechts vijf van de toen nog 458 gemeenten met diftar voor restafval. Eén hiervan voerde na korte tijd opnieuw diftar in. De overige gemeenten stopten als onderdeel van een gemeentelijke herindeling, waardoor zij genoodzaakt waren met een uniform (ander) tarief systeem te gaan werken.*

Kortom: een Diftar-huishouden is niet duurder maar beter uit, en het COELO onderzoek heeft dit opnieuw bevestigd.

Addie Weenk • persoonlijke titel • 06.11.09

Duurder dan wat? Gaat deze journalist vergelijken met verwachtingen van ooit? Lijkt me een onwenselijk referentiekader. Dit vraagt om een correctie, lijkt me. En een reprimande voor de journalist! Bestuurders met een anti-diftar onderbuikgevoel (want meer is het niet) zullen hier weer

gretig gebruik van maken. Zou u aan de stroom- en/of gasrekening van de burens willen meebetalen?

Henrico Gijzen • Directeur Benelux Afvaltechniek - SSI Schäfer • 04.11.09

De kop van het artikel scheidt een volledig verkeerd beeld. Het effect in de Diftar gemeenten is nog steeds opmerkelijk hoog. En niet alleen neemt het restafval af ook de scheidingsgraad gaat flink omhoog. Dat is toch een extra positief neveneffect van het hele diftar gebeuren, en dat is niet uit te drukken in de afvalstoffenheffing.

Eppo Gutteling • commissaris afvalbedrijf Circulus • 30.10.09

De kop had natuurlijk moet luiden: "Diftar-huishoudens nog altijd stukken goedkoper uit dan anderen". Want, wie ingevoerd is en de verslagen COELO-berichtgeving scherp leest kan niet anders concluderen. Wellicht zijn eerdere aannames wat te hooggespannen geweest. Maar dat is altijd ook nog erg afhankelijk van hoever de Diftar-aanpak in onderscheiden gemeenten is doorgevoerd (wordt er al actief kunststof scheiding aangeboden of bijv. thuiscomposterende bevordert). De grote voordelen staan ook volgens de COELO-cijfers nog steeds als een paal boven water!

Bijlage: Benchmark gemeenten

In onderstaande grafiek is de prestatie op het gebied van milieu, kosten en dienstverlening van diverse gemeenten weergegeven (bron: Cyclus - Benchmark Afvalscheiding 2007). Ter illustratie is de prestatie van Dordrecht (2010) in de grafiek opgenomen.

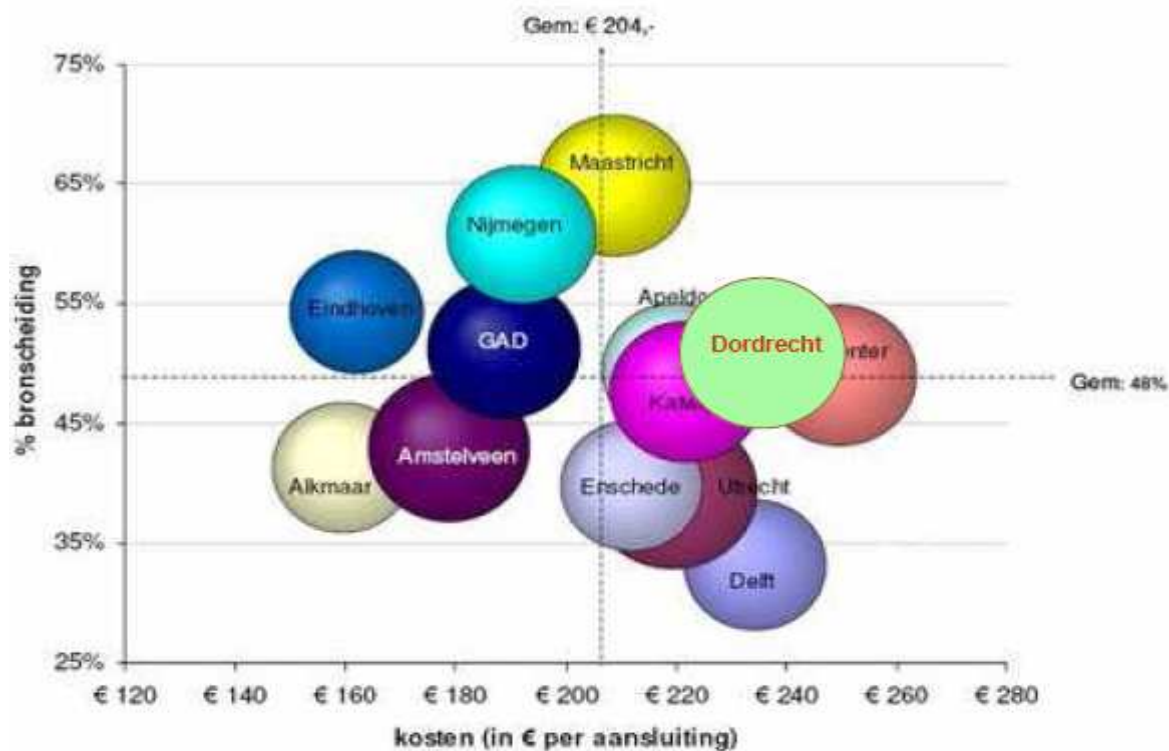
De prestaties op de indicatoren milieu, kosten en dienstverlening zijn in samenhang weergegeven. De milieuprestaties (totale bronscheiding) en de kosten zijn weergegeven op beiden assen; de score voor dienstverlening wordt aangegeven door de grootte van de bol. De stippellijnen geven de gemiddelden op de indicatoren aan. Het kwadrant linksboven in de figuur geeft de gemeenten weer met de beste score op bronscheiding en kosten. Hoe groter de bol, hoe omvangrijker de dienstverlening.

Analyse

48% van het huishoudelijk afval wordt in deze gemeenten gemiddeld brongescheiden ingezameld; in Dordrecht ligt bronscheiding in 2010 op 51%.

De gemiddelde afvalbeheerkosten liggen (in 2007) op € 204,- per aansluiting. In Dordrecht is deze in 2010) € 235,- per aansluiting.

Drie gemeenten bevinden zich in het linker bovenkwadrant en scoren op bronscheiding en kosten beter dan de benchmark (Eindhoven, Apeldoorn en het Gewest Gooi- en Vechtstreek). Opvallend is dat met name Eindhoven geen hoge score heeft op dienstverlening (relatief kleine bol).

Bijlage - Ervaringen van 3 vergelijkbare gemeenten met diftar

1. Op welke wijze wordt gft bij flatbewoners ingezameld?

Gemeente	Inzamelmiddel	Prestatie
Apeldoorn	<i>Deels moderne schillenboer en steeds meer met bovengrondse containers met pasje.</i>	<i>Redelijk tot beperkt, is ook vooral service.</i>
Nijmegen	<i>Bewoners hebben de keuze uit: - een GFT-emmer van 10 liter die mensen kunnen ledigen in een GFT-verzamelcontainer - een city-bin; dat is een stevige emmer van 25 of 40 liter (naar keuze) die mensen 1x per 2 weken aan de straat kunnen zetten</i>	<i>Feit is dat de hoeveelheid GFT die vanuit de hoogbouw c.q. gestapelde bouw wordt aangeboden erg gering is. I.v.m. diftar (systeem van de dure zak) is het echter noodzakelijk dat de bewoners van dit type woningen in de gelegenheid worden gesteld zijn om hun GFT te scheiden. Dat kun je ze niet zomaar onthouden.</i>
Maastricht	<i>GFT-emmer.</i>	<i>Wordt nog gemonitord.</i>

2. Op welke wijze wordt OPK bij flatbewoners ingezameld?

Gemeente	Inzamelmiddel	Prestatie
Apeldoorn	<i>Er worden nu extra ondergrondse containers geplaatst.</i>	-
Nijmegen	<i>Geen inzamelmiddel; het OPK wordt 1x per maand aan de straat gezet en opgehaald door de inzamelaar.</i>	<i>We registreren niet apart de hoeveelheid OPK die wordt ingezameld bij flatbewoners. We hebben echter geen signalen dat dit minder is dan bij grondgebonden woningen.</i>
Maastricht	<i>Ondergrondse wijkcontainer, binnen een straal van 500 meter en inzameling maandelijks huis-aan-huis.</i>	<i>Totaal 9.900 ton (= ruim 180 kg per aansluiting).</i>

3. Mogelijke nadelen bij diftar. Wat zijn de ervaringen?

- **Gescheiden afvalfracties (met name papier, glas en textiel in verzamelcontainers) zullen meer vervuilen.**

Antwoord Nijmegen: De mate van vervuiling bij OPK, textiel en glas valt bij ons reuze mee. Voor glas en OPK is dat ook niet zo verwonderlijk. Immers het kost wel wat moeite om restafval in de glasbak te deponeren door de kleine inwerpopeningen. Het OPK wordt los ingezameld zonder specifiek inzamelmiddel. Het is dan ook snel te zien of daar vervuiling bij zit. Wel is het zo dat we bij de textielbakken wel eens zakken met huisvuil worden aangetroffen als gevolg van ontwijkgedrag. Maar dat is maar bij een enkele bak.

Antwoord Apeldoorn: Nee. In het geheel niet. Ook niet voor gft (aanbiedtarief is bij ons gratis).

Antwoord Maastricht: De fractie textiel is enorm vervuild geweest. Daarom is de gemeente Maastricht een jaar na invoering diftar hiermee gestopt.

- **Ontwijkgedrag veroorzaakt (extra) vervuiling van de openbare ruimte. Dit leidt tot extra kosten. Wat is het beeld?**

Antwoord Nijmegen: Mijn antwoord richt ik op 2 aspecten, te weten GFT-verzamelcontainers en prullenbakken in de openbare ruimte.

GFT-verzamelcontainers

Feit is dat de GFT-verzamelcontainers die in Nijmegen in grote aantallen bij de hoogbouwcomplexen stonden notoir zwaar vervuild waren met restafval. Het GFT dat in deze containers zat werd afgevoerd als restafval naar de verbranding. Dit heeft ertoe geleid dat we de afgelopen jaren een groot aantal van deze containers hebben weggehaald. Ze vervulden immers geen nuttige functie als verzamelpunt voor GFT, maar vormden veeleer een bron van vervuiling. Als vervanging hebben we op die locaties de mensen die daar belangstelling voor hadden een citybin aangeboden; dat is een emmer van 25 of 40 liter (naar keuze) waarin men het GFT kan doen en die men 2-wekelijks aan de straat kan zetten.

Dit alternatieve systeem is niet erg gebruikersvriendelijk maar werkt wel. Het aantal citybins dat is uitgezet is weliswaar beperkt (en navenant wordt er relatief weinig GFT uit de hoogbouw ingezameld) maar:

- bewoners die willen kunnen hun GFT scheiden en
- het is zeker niet zo dat er nu op andere plekken in de openbare ruimte vervuilingshaarden zijn ontstaan.

De centrale vraag is echter in hoeverre deze vervuiling van de GFT-verzamelcontainers nu te wijten was aan ontwijkgedrag als gevolg van de diftar-systematiek. Zonder enige twijfel speelt ontwijkgedrag mee bij de mensen bij dit vervuilingstype. Ik durf echter zonder meer de stelling aan dat wanneer we in Nijmegen géén diftar gehad zouden hebben we nagenoeg evenveel van deze GFT-verzamelcontainers constante punten van vervuiling zouden zijn geweest. De problematiek van vervuiling van GFT in verzamelcontainers komt in vele gemeenten voor en zeker niet alleen bij gemeenten met diftar.

Prullenbakken

Wel is het zo dat we in de nodige prullenbakken zakjes met afval gepropt zien zitten of er naast staan. Dit is zonder meer te wijten aan bewust ontwijkgedrag. Het is echter niet zo dat dit een aanzienlijk probleem is met grote vervuilingproblematiek.

Antwoord Apeldoorn: Na de evaluatie in 2005 (2004 zijn we gestart) bleek dat niet zo te zijn. Echter, er was geen nul-meting dus dat is relatief. We hebben wel een aparte route die de vervuilde locaties snel schoonmaakt. Wordt minder i.v.m. meer handhaving. Discussie over zwerfvuil gaat overigens vaak over grofvuil.

Antwoord Maastricht: Ja, dit geldt met name voor de bijplaatsingen rondom de ondergrondse containers voor de droge componenten.

- o **Negatief imago als het systeem niet (goed) werkt. Hebben de gemeenten hier last van gehad?**

Antwoord Nijmegen: Wij werken in Nijmegen met het systeem van de dure vuilniszak. Dat systeem kent geen technische aspecten en zal in die zin dus niet zo zeer mankementen vertonen. Wij hebben dus geen negatief imagowerking omdat het systeem niet zou werken.

Antwoord Apeldoorn: Ja, dat had ook met politiek draagvlak te maken en negatieve publiciteit (krant). Ondergrondse containers functioneerden slecht en dus deugd diftar niet. Tijd is dus een belangrijk aspect.

Antwoord Maastricht: Geen negatief imago. Een op Maastrichtse maat gevoerde campagne en een aanzienlijk kostenreductie en sterk verbeterd afvalscheidingsgedrag zorgden voor het succes.

- o **Minder geschikt voor hoogbouw indien niet gekozen wordt voor diftar met gewicht als maatstaf. Hoe zijn de ervaringen met dit aspect?**

Antwoord Nijmegen: Zoals gezegd werken wij met een dure zak systeem. Feitelijk is dat dus diftar op basis van volume. Hoe meer dure zakken je nodig hebt hoe duurder je uit bent of positiever geformuleerd: hoe beter je je afval scheidt hoe goedkoper je uit bent. Dit systeem werkt ook goed

in de hoogbouw. Alleen de scheiding van GFT in de hoogbouw blijft lastig vanwege het ruimtegebrek en de stank ondanks de beperkte hoeveelheid. Dat staat echter los van diftar.

Antwoord Apeldoorn: Als bedoelt wordt dat diftar niet geschikt is voor hoogbouw dan moet ik dat ontkennen. Dat kan prima. Hoeft niet met gewicht. Dat laatste raad ik overigens erg af, met name om technische redenen. Een prijs per aanbidding op een ondergrondse (geautoriseerde) container kan uitstekend.

Antwoord Maastricht: De zogenaamde dure zak heeft juist ook bij hoogbouw tot een beter afvalscheidingsgedrag geleid.

- **Wat als het toegangscontrolesysteem door bijvoorbeeld een defect uitvalt. Hoe gaat de gemeente hier dan mee om?**

Antwoord Nijmegen: Niet van toepassing met het dure zak systeem.

Antwoord Apeldoorn: Afhankelijk van de beroep- en bezwaarcommissie en je handhavers beboeten. Echter, wij hebben nu op alle containers een sticker zitten met een verwijzing naar een 'uitwijkzuil' Dat twee het niet doen is redelijk onwaarschijnlijk. Dat maakt dat nagenoeg alle bezwaren ongegrond worden verklaart.

Antwoord Maastricht: Hiermee hebben wij nog geen brede ervaring. Systeem van toegangscontrole wordt de komende jaren bij hoogbouw wel uitgebreid omdat wij overstappen van clusterplaatsen van zakken naar ondergrondse containers met toegangsregulatie. Duidelijke is wel dat wij geen stroomvoorzieningen aanleggen maar werken met batterypacks met GPRS-functie. In de pilots die wij tot op heden hebben uitgevoerd blijkt dit vrijwel storingsvrij te zijn.

4. Wat is het % hoogbouw?

Antwoord Nijmegen: Ongeveer 40% bestaat uit hoogbouw c.q. gestapelde bouw.

Antwoord Apeldoorn: Circa 23%

Antwoord Maastricht: 60%

5. Wat is het % allochtonen?

Antwoord Nijmegen: Geen idee.

Antwoord Apeldoorn: Circa 15%

Antwoord Maastricht: 24,8%

6. Wat hadden de gemeenten nodig om diftar in te voeren. Wat zijn de ervaringen?

Antwoord Nijmegen: Voor de invoering van het dure zak systeem heb je weinig nodig. Alleen:

- *een goede communicatiecampagne en*
- *goede (financiële) afspraken met supermarkten als de distributielocaties voor de dure zakken.*

(NB Laat ook helder zijn, dat wanneer we opnieuw een diftar-systeem zouden invoeren we waarschijnlijk eerder zouden overgaan op een systeem van volume-frequentie. Daarbij zouden we ondergrondse verzamelcontainers met pasjes en geregistreerd gebruik inzetten bij de hoogbouw en minicontainers bij de grondgebonden woningen. Dat heeft dus beduidend meer voeten in de aarde).

Antwoord Apeldoorn: Draagvlak, tijd en nog heel veel meer. Kom eens langs, je kan er hier een boek overschrijven. In ieder geval teveel om hier op te schrijven.

Antwoord Maastricht: Een fors aangezette op in jullie geval Dordt gerichte communicatiecampagne met een pakkende slogan die jaren daarna nog werkt. Zoiets als: "minder afval naar het stort, is beter voor Dordt".

7. Hoe is de toerekening van (diftar) kosten. Worden alle kosten (100% toerekening) in het diftar tarief gestopt?

Antwoord Nijmegen: Nee, het is niet zo dat onze dure zak 100% kostendekkend is. Dat hoeft in principe ook niet. Het gaat om de financiële prikkel die uitgaat van het diftar-systeem en mensen aanzet tot een hoger scheidingsgedrag. Je kunt daarom heel goed werken met een bepaald vast basistarief afvalstoffenheffing (in Nijmegen nog verschillend voor 1-persoons- en meerpersoons huishoudens) en een tarief voor de dure zak om te samen tot 100% kostendekkendheid te komen.

Antwoord Apeldoorn: Lastige vraag. Wat is 'alle'? Als je toch al ondergronds wilt gaan dan moet je die kosten niet meenemen. Zoals in Apeldoorn. Maar in principe wordt alles via de afvalstoffenheffing in rekening gebracht m.b.t. diftar.

Antwoord Maastricht: Onze afvalstoffenheffing is tezamen met de inkomsten uit de gemeentelijke restafvalzak kostendekkend.

8. Wat is de hoogte van het vaste diftar bedrag (2011) en wat zijn de gemiddelde variabele kosten? Kan een bandbreedte worden aangegeven?

Antwoord Nijmegen: De gemiddelde kosten per huishouden voor de afvalinzameling en verwijdering liggen op een niveau van ca. € 240,- in Nijmegen. Hierin zitten ook de kosten voor toezicht, perceptiekosten en kosten voor kwijtschelding voor min-vermogenden etc.

De financiering hiervan komt uit 3 bronnen:

- Inkomsten verkoop dure zak:
Deze zak kost in Nijmegen € 0,50 per stuk en zorgt voor ca. 10% van de benodigde dekking van de totale kosten;
- De heffing van het vast tarief afvalstoffenheffing; deze bedraagt voor 1-persoonhuishoudens € 57,51 en voor meer-persoonshuishoudens € 71,88 en zorgt voor een verdere 30% dekking van de kosten;
- De overige 60% van de kosten wordt gedekt uit de algemene middelen.

Dit is de situatie voor 2011. Ons bestuur werkt er echter naar toe om de component 'algemene middelen' de komende jaren naar 0 terug te brengen.

Antwoord Maastricht: € 232,25 afvalstoffenheffing en € 1,19 voor de dure zak. Gemiddeld komen de variabele kosten uit op € 50,-- per aansluiting per jaar waarmee de totale kosten ± € 280,-- per jaar bedragen.

Antwoord Apeldoorn: zie tabel (hieronder).

Tabel : Tarieven afvalstoffenheffing Apeldoorn

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1 persoons	€ 171,72	€ 187,56	€ 130,50	€ 126,00	€ 128,90	€ 139,02	€ 146,40	€ 170,52	€ 165,36	€ 162,09
2 persoons	€ 228,48	€ 247,56	€ 147,10	€ 136,50	€ 139,70	€ 148,32	€ 152,60	€ 178,56	€ 173,16	€ 169,64
3 - meerpersoons	€ 285,24	€ 307,68	€ 163,70	€ 147,00	€ 150,50	€ 157,62	€ 158,80	€ 186,8	€ 165,36	€ 177,28
240 liter gft			€ 5,07	€ 5,07	€ 5,19	€ 5,58	€ 5,74	€ -	€ -	€ -
140 liter gft			€ 3,21	€ 3,21	€ 3,28	€ 3,26	€ 3,35	€ -	€ -	€ -
120 liter gft			€ 2,84	€ 2,84	€ 2,91	€ 2,79	€ 2,87	€ -	€ -	€ -
240 liter restafval			€ 5,07	€ 5,07	€ 5,19	€ 5,58	€ 5,74	€ 7,50	€ 7,50	€ 7,50
140 liter restafval			€ 3,21	€ 3,21	€ 3,28	€ 3,26	€ 3,35	€ 4,38	€ 4,38	€ 4,38
120 liter restafval			€ 2,84	€ 2,84	€ 2,91	€ 2,79	€ 2,87	€ 3,75	€ 3,75	€ 3,75
ondergronds			€ 0,84	€ 0,84	€ 0,86	€ 0,93	€ 0,96	€ 1,25	€ 1,25	€ 1,25
maatwerk (per aanb)			€ 23,10	€ 23,10	€ 23,77	€ 25,58	€ 26,32	€ 34,38	€ 34,38	€ 34,38

Bijlage: praktijkvoorbeelden (site: SenterNovem.nl)**A) GFT-afval in hoogbouw**

De gemeente Wageningen heeft in de periode 2001-2002 een breed pakket van maatregelen uitgevoerd om de afvalscheiding te vergroten en blijvend aandacht te besteden aan de afvalpreventie. De nadruk lag op het vergroten van de GFT-inzamelrespons in de hoogbouw. Deze bedroeg in 1999 slechts 33% tegen 80% in de laagbouw. Het woningbestand in Wageningen bestaat voor circa 50% uit hoogbouw. De tweede doelstelling was om het huidige niveau van afvalpreventie (15% minder dan het landelijke gemiddelde) te handhaven.

Uitvoering

Bij de uitvoering van het project werkte de gemeente samen met zes verschillende organisaties binnen en buiten de gemeente. De maatregelen richten zich op de communicatie en extra dienstverlening (maïsmeezakjes in de hoogbouw, aanvullen groene emmertjes, milieubus op koopavonden, wasactie minicontainers laagbouw). Door het ontwikkelen van een lesprogramma voor de bovenbouw van de basisschool wordt ook aandacht besteed aan toekomstige afvalproducten. De effecten zijn gemonitord middels sorteeranalyses en enquêtes onder de bewoners.

Resultaten

De resultaten zijn positief voor wat betreft afvalpreventie (10% onder het landelijk gemiddelde) en afvalscheiding (61%). De cijfers van 2001 laten een slechter resultaat zien voor de GFT-inzamelrespons en zuiverheid in zowel de hoogbouw als laagbouw. Het scholenprogramma is zeer positief ontvangen bij de deelnemende scholen.

Vervolgacties

Voortzetten scholenprogramma. In samenwerking met studenten WUR onderzoek doen naar de behoefte van burgers over informatie over afval, inzamelmiddelen en knelpunten. Op basis van de gegevens een specifiek doelgroepgericht maatregelenpakket opstellen. Samenwerking zal plaatsvinden met de woningcorporaties, afvalcombinatie de Vallei.

B) Verbeteren gft-inzameling in binnenstad door afsluitbare minicollectoren

Burgers uit de gemeente Leiden die willen deelnemen, krijgen een minicontainer met bijhorende bio-afbreekbare zakken voor het scheiden en het aanleveren van gft-afval. Daarbij krijgen zij een sleutel voor de inzamelcontainers (collectoren) die op verschillende locaties in de binnenstad worden geplaatst.

Het afsluitbaar maken van de collectoren moet verontreiniging van de afvalstroom gft-afval tegengaan. Alleen gemotiveerde mensen zullen gft-afval scheiden. De gemeente streeft naar een deelname van minimaal 15% van de huishoudens in de hele binnenstad (inzameling van 104 ton gft-afval van goede kwaliteit).

De afsluitbare minicontainers in de binnenstad zijn allemaal geplaatst. Hiermee wordt momenteel ca. 1.000 kg gft-afval per week ingezameld. Het ingezamelde gft-afval is van prima kwaliteit.

C) Verbetering kwaliteit ingezameld gft-afval

Om de kwaliteit van het gft-afval te verhogen in wijken waar deze laag is, heeft de gemeente Breda een nieuwe aanpak ontwikkeld onder het motto 'Samen doen we apart'.

Corrigeren en stimuleren

De aanpak bestaat uit een intensieve kwaliteitscontrole in een afgebakende periode van vier weken, met directe feedback naar de burger, zowel corrigerend als stimulerend. De corrigerende feedback bestaat uit een systeem met gele en rode kaarten, eventueel gevolgd door een brief of een persoonlijk bezoek. Steeds wordt hierbij uitleg gegeven over wat men fout heeft gedaan. De stimulerende feedback bestaat uit voorlichting over hoe gescheiden inzameling wél moet en de kans op een beloning in de vorm van een bosje bloemen voor wie het gft-afval goed scheidt. Na twee maanden kreeg de wijk als beloning van de gemeente een metershoge kerstboom.

Inzamelploeg

Centraal in deze aanpak staat de inzamelploeg. Deze is in de praktijk verantwoordelijk voor de kwaliteitscontrole en kent de wijk. Artikelen in het plaatselijke huis-aan-huisblad werden geschreven vanuit de inzamelploeg. Tijdens de startbijeenkomst en een open dag in het wijkcentrum was de inzamelploeg aanwezig. Speciaal voor allochtone vrouwen hebben de inzamelaars tijdens de taallessen een gastcollege verzorgd over afvalscheiding. De inzamelploeg krijgt tijdens de duur van het project forse ondersteuning van de afvalwachten (uit het oogpunt van handhaving), de milieuconsulent en de administratie.

Goed resultaat

Het resultaat van het proefproject is goed. Was het gft-afval bij de nulmeting in 337 van de 1.200 duobakken vervuild, acht weken later, tijdens de nameting, was dit aantal nog maar 32. Hiermee is de doelstelling van de pilot - maximaal 5% vervuilde duobakken - gehaald. Later daalde het aantal vervuilde bakken zelfs nog verder, naar een constant gemiddelde van 20 stuks per week.

De aanpak is wel erg arbeidsintensief. De ondersteuning in de controle, de huisbezoeken en met name de administratieve afhandeling vragen veel tijd. Vanwege deze inspanning zal de aanpak in Breda dan ook alleen worden gehanteerd in wijken met ernstig vervuild gft-afval.

D) Basisscholen adopteren glasbakken

In de gemeente Hellevoetsluis doen 18 van de 19 basisscholen vrijwillig mee aan het 'glasbakkenadoptieplan'. Iedere basisschool in de gemeente heeft de mogelijkheid om een glasbak in de buurt te adopteren. Doel hiervan is om via de kinderen de ouders te stimuleren tot een gang naar de glasbak. Als beloning krijgen de scholen van de gemeente een aantal centen voor elke extra kilo glas die in 'hun' glasbak wordt ingezameld. De school die het meeste glas inzamelt ontvangt een extra beloning. De uitgekeerde beloning staat in verhouding met de kostenbesparing omdat minder glas samen met het restafval wordt verbrand.

Communicatie

De gemeente besteedt aandacht aan de actie in de kranten en op de gemeentelijke internetpagina. Stickers op de geadopteerde glasbakken vermelden het doel van het adoptieproject en de adoptieschool. De gemeente laat de scholen volledig vrij in de uitvoering van de actie. Wel zijn allerlei ideeën aan de hand gedaan, zoals 'aandacht vragen in de schoolkrant' of 'projecten uitvoeren in de klas, met begeleiding van het voorlichtingsmateriaal uit de leskist milieueducatie'. Alle scholen promoten de glasbak via de schoolkrant. Daarnaast heeft een aantal scholen het onderwerp besproken in de klas of is een project over afvalscheiding gestart. Uiteraard is dit laatste ook de bedoeling.

Resultaat

Wegens het succes van het project werd het glasbakkenadoptieplan 3 maal verlengd, tot schooljaar. De gemeente gaat weer zoeken naar andere acties. De inzamelresultaten zijn tijdens deze 4 jaren flink verbeterd. Zo werd er in het eerste kwartaal van 2001 meteen al 14% meer glas gescheiden ingezameld dan in hetzelfde kwartaal in 2000. Deze stijging heeft tot nu toe aangehouden. De gescheiden ingezamelde hoeveelheid glas is gestegen van 16,5 kg per inwoner naar circa 19 kg per inwoner.

Drie tips voor een glasbakkenadoptieplan:

1. Houd het simpel. Leg niet teveel beperkingen op.
2. Zoek samenwerking met andere gemeenteafdelingen (afvalinzameling, milieu en voorlichting).
3. Zorg dat de inzamelaar de gegevens op tijd en juist kan leveren. Met deze gegevens is het mogelijk de deelnemende scholen te laten zien welke resultaten het project oplevert

E) De containerloterij

Gedurende 6 weken werd elke week een aantal willekeurige containers in Wageningen uitgekozen. De inhoud werd vergeleken. De beste afvalscheiders kregen een prijs. Sommige weken werd een prijs uitgereikt in de laagbouw, de andere weken in de hoogbouw. Voor de laagbouw werkte de containerloterij anders dan voor de hoogbouw.

Laagbouw

Er werden 10 willekeurige laagbouwadressen uitgekozen. Aan de bewoners daarvan werd toestemming gevraagd om hun minicontainer met restafval mee te nemen in het kader van de containerloterij. Bij toestemming werden de minicontainers meegenomen, geleegd en vergeleken op aanwezig afval dat eigenlijk gescheiden had moeten worden. De beste afvalscheider ontving een cheque ter waarde van de afvalstoffenheffing: € 279.

Hoogbouw

Er werden 5 willekeurige GFT-verzamelcontainers uitgekozen. Deze werden meegenomen, geleegd en vergeleken op hoeveelheid en zuiverheid van het GFT. De bewoners van de flat, c.q. het wooncomplex met de beste GFT-scheiding kregen een cadeautje (een klein rolcontainertje met plantjes). De prijs bij de hoogbouw was kleiner, de kans was groter.

Publiciteit

Aan de containerloterij is bekendheid gegeven door:

- artikelen over de containerloterij vooraf in de plaatselijke kranten
- een folder over de containerloterij (met uitneembare middenpagina met de scheidingsregels), o.a. verspreid op de Wageningse Afvaldag 16 oktober 2004
- bekendmaking van de wekelijkse prijswinnaars.

Uit opmerkingen o.a. tijdens het ophalen van de minicontainers en de prijsuitreikingen bleek, dat er ook veel 'mond-op-mond reclame' heeft plaats gevonden.

Prijsuitreiking

Wethouder Borgesius heeft elke week, van half oktober tot eind november 2004, de prijs uitgereikt. De winnaar kwam wekelijks met foto en een toelichtend artikeltje op de gemeentepagina.

Opmerkingen

- De containerloterij was een onderdeel van de afvalcampagne van de gemeente Wageningen in het najaar van 2004 (communicatie, gedrag en motivatie).
- Het betreft eigenlijk een combinatie van een loterij en een wedstrijd: het uitkiezen van de deelnemende adressen is het loterij-element, het uitkiezen van de beste afvalscheider is het wedstrijd-element.
- Het concept van de containerloterij is ontleend aan Veendam. Grootste verschil met Veendam is, dat men zich daar zelf middels een sticker op de container als deelnemer aan de containerloterij moest melden, terwijl in Wageningen alle huishoudens de kans hadden uitgekozen te worden om mee te doen.

F) Optimalisatie tariefdifferentiatie

In dit project streeft de (gewichtfrequentie) diftar-gemeente Veghel naar verdere optimalisatie van scheiding aan de bron en ombuiging van de afvalstroom richting hergebruik, in de geest van: wat kun je verder doen na diftar? Zo moet het scheidingsresultaat van 56 naar 60%. Dit wil men verwezenlijken door te werken op vier fronten:

- inzamelstructuur verbeteren en intensiveren flankerend beleid;
- versterking van communicatie en voorlichting;
- verbetering van handhaving;
- een opwaardering van het monitoringsprogramma.

G) Allochtone verhalenvertellers geven voorlichting over afval

De helft van de inwoners van Rotterdam bestaat uit Turken, Marokkanen en Kaapverdianen. Door gebrek aan kennis houden deze groepen zich vaak niet aan de afvalregels. De gemeente Rotterdam en Roteb (de gemeentelijke reinigingsdienst) besloten daarom speciale aandacht aan

allochtonen te besteden. Dit doen zij door middel van informatieoverdracht in eigen taal, door mensen met dezelfde cultuur en achtergrond.

Verhalenvertellers

Roteb gebruikt vaak verhalenvertellers om haar boodschap over te brengen. Tijdens bijeenkomsten leggen zij in de taal van de doelgroep uit wat de regels, normen en waarden over afval zijn. In hun verhalen komen bekende literaire of mythologische figuren voor, die zich ontfermen over de zorg voor een beter milieu. Het herkenbare verhaal moet bijdragen aan algemene bewustwording en houdingsverandering. De bijeenkomsten vinden plaats in eigen ontmoetingsruimten, de moskee en op straat. Na de bijeenkomst wordt een brochure uitgedeeld.

De verhalenvertellers zijn voor voorlichting aan Turken en Marokkanen ideaal. Echter, bij andere bevolkingsgroepen, zoals Kaapverdianen, Antillianen en Surinamers slaat deze aanpak minder goed aan. Deze groepen geven de voorkeur aan muziek en dans.

Cursus 'Schone Wijken'

Om allochtone vrouwen te betrekken bij de straat en stad waarin ze wonen, is de cursus 'Schone Wijken' georganiseerd. Deze cursus moet leiden tot het beter scheiden van huishoudelijk afval. Er wordt onder andere voorlichting gegeven over 'wonen in Rotterdam', het milieu en afval. De cursus is georganiseerd in samenwerking met allochtone vrouwenorganisaties. Het wordt gegeven aan Marokkaanse, Turkse en Kaapverdiaanse vrouwengroepen.

H) Allochtonen gaan meer papier inzamelen

Samenwerkingsverband Marokkanen en Tunesiërs (SMT) en SME Advies hebben samen gezocht naar een thema dat zowel iets oplevert voor het milieu als voor de participerende organisaties. De organisaties hebben allemaal te kampen met dalende subsidies. Samen met het SMT en VROM ontwikkelde SME Advies het project *Papier scheiden, dat levert wat op!*

Er is gekozen is voor het scheiden van papier omdat dat nog nauwelijks door de achterban van de organisaties wordt gedaan en de inzameling geld oplevert. De verwachting is dat dit de drempel om mee te doen aan dit project sterk verlaagd.

Doel:

Het doel van het project is Marokkanen en Tunesiërs te informeren over en te stimuleren tot papier inzamelen. De stimulans voor de doelgroep om mee te doen is dat de organisatie voor wie zij inzamelen (met name de eigen zelforganisatie of moskeevereniging) geld krijgt voor het papier. Als de deelnemers eenmaal meedoen aan het project is de verwachting dat ze ook meer openstaan voor scheiding van andere afvalstromen zoals glas, groente- fruit- en tuinafval en het apart inzamelen van brood.

Doelstellingen:

- het percentage gescheiden ingezameld papier vergroten
- gewoontegedrag realiseren
- meer informatie verspreiden over het scheiden van andere afvalstromen
- contacten tussen gemeente en allochtone doelgroepen bevorderen
- contacten tussen autochtone en allochtone bewoners bevorderen
- organisaties leren zelf voor financiën te zorgen.

Doorloop van het project:

SMT en SME hebben contact gelegd met diverse organisaties in Den Haag, Rotterdam, Roosendaal, Bergen op Zoom en Utrecht. Vervolgens is er contact gezocht met de gemeenten. Men start met een individuele informatiebijeenkomst per bestuur. Per organisatie worden concrete afspraken gemaakt over de aanpak. Vervolgens wordt bij de gemeente uitgezocht wat de papierinzamel procedure is. Ook wordt er een draaiboek opgesteld hoe er te werk wordt gegaan iedere keer als er papier ingezameld moet worden. Om het inzamelen te stimuleren wordt er promotiemateriaal gemaakt zoals een standaard poster, persberichten, huis aan huis flyers, afvallessen op scholen enzovoort. Dan kan er ingezameld worden. De organisaties maken de tussentijdse resultaten zichtbaar aan de achterban. Het is mogelijk om bijvoorbeeld deel te nemen aan een excursie naar een papierverwerkingsbedrijf of papierfabriek of een informatiebijeenkomst over afvalscheiden.

Resultaten:

Op basis van het project gaan acht Marokkaanse en Tunesische organisaties met het inzamelen van oud papier aan de slag gaan. Zij realiseren naar verwachting op jaarbasis een financiële opbrengst ongeveer € 2.000,-.

Via de voorlichtingsactiviteiten binnen de deelnemende organisaties en via de excursies wordt daarnaast aan ongeveer 1.200 mensen (gemiddeld 150 per organisatie) duidelijk gemaakt wat het belang is van afvalscheiding voor een beter milieu.

Een derde resultaat bestaat uit het vergroten van de inzamelcapaciteit, waardoor meer mensen dan tot nu toe (uit de achterban van de deelnemende organisaties én uit de omgeving) in staat zijn hun oud papier gescheiden aan te bieden.

Een vierde resultaat zijn de twee handleidingen die worden vervaardigd voor de gemeente en de allochtone organisaties zodat zij zonder hulp de papierscheiding kunnen opzetten en voortzetten.